

Roku 1896 už měl za sebou Prosper Piette Rivage velmi úspěšný rozvoj papírenské firmy, se kterou se do Dolního Maršova přestěhoval před třiceti lety. K padesátinám se nechal portrétovat v tehdy nejlepším českém fotografickém ateliéru Jana Nepomuka Langhansse. V tu dobu již přeměnil selskou obec Maršov 1 na průmyslové městečko, kde vedle papírny postavil školu, v monarchii první jesle a mateřskou školu, bytové domy, park s jezírkem a později i kostel s lesním hřbitovem. Zasadil se o vznik Rakouského krkonošského spolku s vlastními novinami a dodnes živým Krkonošským muzeem. Otec Krkonoš, jak se mu po smrti v březnu 1928 říkalo, přispěl k budování promenádních cest, na které navazuje dnešní Via Piette. Zaštilil spolek zimních sportů založený v Peci v roce 1904. Výjimečný portrét zachycující továrníka v plné síle, zachránili po válce zaměstnanci papírny z rodiny Maxe Pauera. Po šedesáti letech fotografií jedné z nejvýznamnějších postav Krkonoš dostal v létě 2006 zpět vnuk Ludwig Piette.

Z	Galerie, informační centrum a pension Veselý výlet	str. 2–3
D	Horní Maršov	str. 4–5
	Pec pod Sněžkou	str. 6–9
A	Janské Lázně	str. 10
	Žacléř	str. 13
R	Mapa východních Krkonoš	uprostřed
	Malá Úpa	str. 16–17
M	Doporučujeme osvědčené služby	str. 18–19
	SkiResort Černé hora – Pec	str. 20–21
A	Krkonošský národní park	str. 22–23
	Paměť Krkonoš	str. 24–27

Zdeněk Petíra, 25. 6. 2015

Květa Krhánková, 18. 6. 2009

Věra Kalábová, 31. 10. 2010

Antonín Tichý, 14. 6. 2007

Petr Rýgr, 7. 2. 2015

Johann a Florian Just, 29. 10. 2016

Na konci roku 1999 jsme dokončovali s velkým nasazením dřevěný dům pro galerii a informační centrum Veselý výlet v Peci. Byla potřebná každá šikovná ruka. Jenže David, tesař, cestář, jeden z prvních snowboardistů, také bohém a náš bratranec nepřišel do práce. Až později vyšlo najevo, že se při mejdanu v Malé Úpě smrtelně zranil. Kvůli rozloučení jsme v našem fotografickém archivu hledali jeho portrét. Ne náhodnou momentku, skupinovou nebo pracovní fotografii. Přestože jsme Davida fotografovali několikrát, skutečný portrét nevznikl. To byl další z podnětů fotografovat cíleně podobu lidí kolem sebe s jejich vědomím a nejlépe i vstřícností. Často vysvětlujeme: "Ano, teď tě vyfotografuji, souhlasíš s tím? Kam se budeš dívat, napadne tě nějaké gesto? Můžeš se natočit kvůli světlu? Jo, klidně se uprav, nechci udělat kradenou momentku, ale tvůj portrét pro uchování v archivu." Díky fotoaparátu v telefonu vzniknou milióny fotografií, hezkých portrétů nacházíme překvapivě málo. Položte si otázku, jakou podobu svých nejbližších byste vybrali, kdyby na jednou zmizeli?

Zdeněk Petira je litograf, výtvarník, písmomalíř, řezbář a důležitá postava Veselého výletu. Na jaře 1992 vytvořil logo znázorňující příjemnou sluncem prozářenou cestu světem i jen za humny. Předurčil podobu novin, nakreslil stovky tužkových kreseb i pérovek, a je autorem malovaných a psaných předmětů v lesním hrádku Aichelburg. Za pětadvacet let společné práce vznikly různé Zdenkovy fotografie nejčastěji s jeho dokončenými pracemi. Dobře jej vystihla pohoda s cigárem na předzahrádce kavárny na náměstí v Žacléři. S poznámkou, že šestaosmdesátiletý výtvarník zůstal jediný, komu jsme my přesvědčení nekuřáci kdy koupili kuřivo.

Květa Krhánková je učitelkou výtvarné výchovy, uznávaná grafika a malířka, tkadlena gobelinů a spoluautorka grafiky Veselého výletu. Zřetelně se zapsala do veřejného prostoru návrhy a provedením výzdoby šesti před tím zcela zničených kaplí v Krkonoších. Její prací jsou fresky v kaplích Narození páně v Lysečínách, sv. Barbory a sv. Michala v Černém Dole a sv. Barbory v Peci na Hnědém Vrchu. Malby provedla v Ochranné kapli ve Sklenářovicích a v pramenné kapli sv. Anny ve Vrchlabí. Její portrét vznikl při diskuzi nad podobou Veselého výletu č. 32.

Věra Kalábová celý život pracovala ve službách. Pochází ze smíšeného manželství ze Žaclěře a umí stejně česky jako německy. Stála několik prvních let za pultem nově otevřeného informačního centra Veselý výlet. V začátcích našeho bádání překládala a ze staré němčiny přepisovala dobové texty. Učila nás navazovat kontakty se starousedlíky, pomohla v obchodní stránce, vzpomínáme na její radu z léta 1992: Když není zboží, nejsou tržby. Až navštívíte Veselý výlet v Peci nebo v Temném Dole uznáte, že jsme zkušenou obchodnici vzali vážně.

Antonín Tichý je profesí truhlář, který se pílí a zájmem vypracoval na uznávaného znalce historie a realii našeho regionu. Je největším znalcem historie rodiny Prospera Piette z titulní strany. Pro Veselý výlet a panely vycházkových tras napsal desítky textů, je důležitým redakčním radcem. Aktivně pracuje pro časopis Krkonoše, všechny práce umístil na svůj web freiheit.cz, což je německé jméno pro jeho domovskou Svobodu nad Úpou. Rád si ze sebe dělá legraci a uprtně snižuje své nepopíratelné zásluhy. Tomu odpovídá i portrét v motocyklistické kukle vytvořený jen tak z radosti v mistrově dílně.

Petr Rýgr patří do okruhu blízkých přátel Veselého výletu. V létě 1992 přijel trutnovský rodák na mopedu nabídnout právě otevřenému informačnímu centru v provizorních prostorách v Peci své vypracované originální cinové figurky Krakonoše. S manželkou Evou před lety otevřeli Rodinný výčet v Příbyslavi u Nového Města, kde pořádají setkání s různými tvůrci. Díky tomu třeba Jan Špáta, Petr Nikl, Oldřich Janota a jiní nám milí spolupracovali s Veselým výletem.

Spolupracovníkem Veselého výletu je každý, kdo přispěje k rozvoji služeb třeba jako dodavatel zajímavého zboží nebo rozšíří naše znalosti o regionu. V říjnu přijeli na dva dny z Meklenburska bratři Florián a Johann Justovi, jen aby nám vyprávěli příběh své rodiny z Maršova 4 a přivezli dokumenty ke kopírování. Stejně jako desítky dalších je jejich společný portrét součástí archivu Veselého výletu.

Informační centra a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou nebo v Temném Dole usnadní a zpříjemní váš pobyt ve východních Krkonoších. Vypůjčíte si klíče od lesního hrádku Aichelburg i od Muzea Vápenka v Horních Albeřicích. Najdete tu novinky z regionu, bezplatné informační materiály, mapy Krkonoš a okolí, průvodce, pohlednice se známkami, české a německé knihy včetně dětských. Pro sběratele máme turistické vizitky, známky, odznaky, nálepky, štítky na hole a jiné drobnosti. Před cestou domů tu koupíte originální dárky a suvenýry, obrázky, fotografie a oblíbené figurky a loutky Krakonoše, sbírkové kameny, přívěsky, trička připomínající návštěvu Krkonoš. V Temném Dole si můžete objednat kopie dobových fotografií Krkonoš po výběru z našeho velkého archivu. Veselý výlet připravil dárkovou Čokoládu ze Sněžky s výtvarně zpracovanými obaly od několika autorů, které si můžete prohlédnout i na facebooku. Kvalitní česká čokoláda je buď sedmdesátiprocentní, nebo sladká mléčná. Oblíbené jsou krkonošské bylinné, medoviny, čajové směsi a léčivé nápoje. Novinkou je dárkové balení piva Trautenberk vařené na Pomezních Boudách. Široký výběr je v několika družicích přírodních značkových kosmetiky. Vedle běžných informací vám pomůžeme s přípravou programu či výběrem ubytování v údolí pod Sněžkou. Po celou provozní dobu je v Peci pod Sněžkou přístupný veřejný internet. Informační centra doplňují směnárny. Starší vydání Veselého výletu si můžete přečíst na našich webových stránkách, zbylé tištěné nabízíme v Temném Dole.

Galerie Veselý výlet je součástí obou informačních center. Aktuální i minulé autorské výstavy v Peci pod Sněžkou jsou představené na webových stránkách.

Pension Veselý výlet v Temném Dole je obklopený horskou přírodou i kulturními památkami. Hosté s námi konzultují vybraný program, který jim obohatíme o další náměty. Inspiraci přináší i samotný historický dům plný obrazů, fotografií a dokumentů nejen z Krkonoš. Vkusně vybavené pokoje, připojení k internetu Wi-Fi, sauna, vířivka, velká hala s kuchyňkou v moderní přístavbě i bohaté snídaně jsou samozřejmostí. Do pensionu přijíždějí skupiny přátel, kteří stejně jako velké rodiny využívají prostornou halu. Díky spojovací chodbě mezi oběma domy neomezují hlukem další hosty a nikdo neruší jejich zábavu. Před domem zastavují letní i zimní turistické a lyžařské autobusy. Ubytování hosté celoročně zaparkují i na parkovišti u infocentra v Peci. Ceník a informace o nabídce dalších služeb spojených s Veselým výletem najdete na webových stránkách.

Pension Veselý výlet v Temném Dole nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích a apartmá, telefonická rezervace v infocentru, podrobnosti o ubytování v pensionu najdete na webových stránkách nebo vám je pošleme na požádání poštou.

Informační centrum, galerie, směnárna a obchod s dárky Veselý výlet v Peci pod Sněžkou čp. 196, tel. 499 736 130. **Informační centrum, galerie, směnárna a pension Veselý výlet v Temném Dole** čp. 46, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. 499 874 298. Jsou otevřena denně od 8.30 do 18 hodin. Domluvíte se i německy a anglicky. Aktuality najdete i na facebooku Veselého výletu. E-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

Portréty starostů

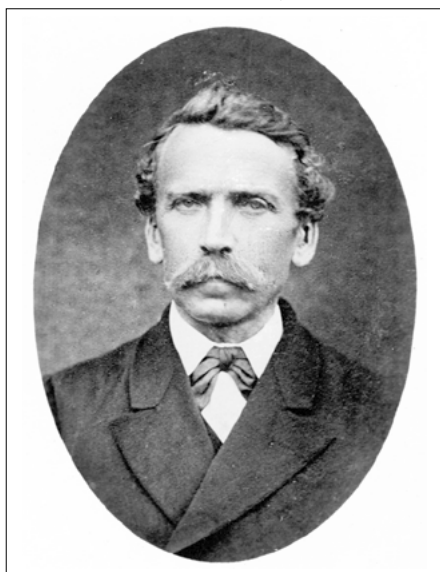
Revoluční rok 1848 přinesl vedle nových občanských práv také podnět ke svobodné volbě samospráv obcí. Do té doby malá sídla vedli vrchností odsouhlasení rychtáři, v Krkonoších často lidé napojení na provoz panství, především lesníci. Volba samosprávy se přičiněním vídeňských monarchistů oddalovala. V Maršově proběhla až v roce 1856 v návaznosti na zřízení soudního okresu Maršov. První starosta poštovník Karl Scholz spravoval až do roku 1873 celkem osm obcí, tedy čtyři díly Maršova, Dolní Lysečiny, Temný Důl, Černou Horu a Suchý Důl. V dalších letech až do března 1886 rozhodoval už jen za Maršov 4, ostatní obce si zvolily vlastní samosprávy. Tehdy starostové úřadovali ve svém domě a při volbě se hledělo na vhodné podmínky. Otec obývající s rodinou jednu místnost, a takových bylo v 19. století mnoho, na starostu kandidovat nemohl. Nejen proto obce vedli výhradně významní muži své doby. Dnešní Horní Maršov vznikl roku 1949 spojením osmi dříve samostatných obcí s osmi starosty. Kdyby zůstalo původní správní členění, volil by se nyní v obci Horní Lysečiny starosta ze tří trvalých obyvatel, v Horních Albeřicích by ti dva z jedné rodiny mohli jen losovat. Archivy malých obcí zůstaly ve zbytcích nebo jsou úplně ztracené, ucelenou řadu všech starostů jsme zatím sestavili pouze pro Maršov 4, k jehož nástupnictví se hlásí Horní Maršov. V roce 1937 sestavil úředník finančního úřadu Karl Gottwald fotoalbum důležitých událostí. Zařadil sem i fotografie několika starostů včetně vizitky prvního Karla Scholze pořízené v trutnovském ateliéru Adolfa Lehmana. Vážně se tváříci muž byl zvolený starostou ve dvaařetřiceti letech a obec řídil účtyhodných třicet let. Nejspíš mu ke zvolení pomohla funkce poštovního úředníka, tedy loajálního zaměstnance císařského úřadu. Jeho žena Mathilda pocházela z české rodiny, stejně jako poštmistrova matka. Národnost v roce 1856 nebyla důležitá. Znalost češtiny vyžadoval úřad od poštovních zaměstnanců až po vzniku republiky v roce 1918. Scholzovi měli třináct dětí, nejmladší Bertholda převzala po otci dřevěnou chalupu s poštovním úřadem na hlavní maršovské ulici. Díky svému českému původu vedla poštu i po výměně rakouské orlice za českého lva.

Opravdu zajímavý je příběh v pořadí druhého starosty Maršova 4 Josefa Pflugera. V čele obce stál třiatdvacet let až do března 1909,

kdy skončil ve vězení, za jehož vybudování v sídle okresního soudu se o sedm let dříve zasadil. Kvalitní portrét opět z Lehmannova ateliéru jsme získali s větším souborem fotografií z nečekaně objevené pozůstalosti dcery Johanny Pflugerové Hlaváčkové, která dožila v Hořicích. Fotografie doplnila příběh úspěšného starosty, za jehož působení Maršov prošel největším rozkvětem. Poté Pfluger prožil mnoho let v těžkém žaláři v Kartouzách za zpronevěru nejen obecních peněz (též VV 38/2012). V době od dubna do listopadu 1909 obec řídil, dnes bychom řekli, krizový manažer a starosta v jedné osobě Josef Hanke s moravskými kořeny. Do maršovského pivovaru přišel roku 1885 už jako zkušený sládek a nájemce, kvalitu a množství vařeného piva pozvedl na později těžko dosažitelnou úroveň. Pod značkou Maršovské pivo uvařil třeba v roce starostování pět tisíc hektolitrů piva. Vzácné fotografie z doby jeho působení v Maršově Veselému výletu věnovala vnučka Anna Hanková, které z Moravy každoročně přijíždí ošetřit rodinnou hrobku.

Také vnuk následujícího starosty mlynáře Vinzenze Adolfa se do Krkonoš rád vrací a jednou přivezl fotografie lidí z jejich domu. Vinzenz Adolf pocházel ze mlejna, podle kterého se jmenuje celé horské město Špindlerův Mlýn. Do Maršova přišel roku 1898 a již po jedenácti letech jeden rok obec vedl. Další starosta Johann Braun vzešel z rodiny, která se pozvedla. Jeho otec Johann pocházel z chudé chalupy čp. 5 na Předním Výsluní ve Velké Úpě. V srpnu 1851 se oženil s Juliánou, dcerou pekařského mistra Wenzela Tippelta z protějšho Vavřincova dolu a odešli spolu do Maršova 4 aby otevřeli první obchod s textilem a později i galanterií. Roku 1877 postavili v obci první měšťanský dům čp. 83. Přístavbu s tehdy nebývale velkým obchodem dokončil jejich syn Johann Braun, dnes je tu vinotéka Nade Dnem. Jistě mu pomohl sňatek s dcerou mlynáře Patzaka z Bohuslavic u Trutnova. Starostou byl hned dvakrát, poprvé jen dva roky do října 1912 a potom šest let od dubna 1921 do ledna 1927. Hostinský a řezník Emil Richter z hostince na náměstí vykonával funkci starosty necelý rok, v říjnu 1927 jej vystřídal na dlouhou dobu poslední svobodně zvolený starosta Josef Tippelt, zaměstnanec maršovského okresního úřadu. Volby v roce 1938 už byly pod dohledem nacistů, na další svobodné nejen Maršov čekal až do listopadu 1990.

Karl Scholz
ateliér Adolf Lehmann, Trutnov

Josef Hanke
ateliér Winter, Praha

Johann Braun
neznámý ateliér

Portréty sedláků

Jedna z hlavních maršovských turistických, běžkařských a sánkařských tras vede z Bertholdova náměstí na Rýchory. Než žlutě značená cesta vstoupí do volné krajiny, prochází za mlýnem historickou zástavbou a na jejím konci jsou vpravo a vlevo dva statky, ke kterým po staletí příslušel téměř padesátihektarový lán táhnoucí se odtud až na rýchorský hřeben. Původně patřil jednomu hospodáři, ale před první registrací pozemků si jej nejspíš v jedné rodině nepravidelně rozdělili dva sedláci. Turistická cesta vede povětšinou tímto lánem, který je v horní části již dávno zalesněný. Končil na louce pod vyhlídkovou plošinou nedaleko Rýchorské boudy, které se říká Květnice. Hlavně z jara tu kvete řada vzácných druhů, i když koberce sasaneček narcisokvětých jako před pětadvaceti lety už vytlačilo borůvků. Květnice vznikla přičiněním hospodářů z těch dvou maršovských statků, kteří se o louky po staletí starali.

V horské části Krkonoš měli vážnost obyvatel boudaři, v nižších polohách s mnohem starším osídlením zase baueři, tedy sedláci. Pro turisty nebyli atraktivními horaly jako boudaři, snad i proto o nich máme nejen v literatuře málo informací a téměř žádné fotografie. Výjimkou jsou ti, kteří se zapojili do veřejného života jako hasiči, muzikanti, divadelníci anebo starostové. Za sto šedesát let existence samosprávy byl v Maršově 4 jediný sedlák starostou. Nepřehlédnutelný Johann Fries vyniká na všech společných divadelních, jarmarečních a dalších skupinových fotografiích z přelomu 19. a 20. století. Snad díky vstřícné společenské povaze provedl jako starosta v letech 1912 až 1921 pokojně obec těžkým obdobím s Velkou válkou, rozpadem mnohonárodnostní monarchie a mezi českými Němci nevídaným vznikem Republiky československé. Poslední usedlost s dnešním číslem 20 vpravo od turistické cesty patřila rodině Kühn. Jenže hospodář zemřel a vdova Klara si na statek přivedla z Dolního Maršova Franze Schwantnera. V září 1838 se jim narodila dcera Franziska a té se o třiadvacet let později stala tehdy vážná věc. Porodila syna Augustina, ale bez udání otce, proto se také jmenoval Schwantner. Jemu se roku 1890 narodil také syn a vyrostl z něho nejslavnější sochař z našeho kraje Emil Schwantner. Takže se klidně mohl jmenovat Emil Fries. Svobod-

nou matku Franzisku si totiž i s nemanželským synem vzal roku 1869 sedlák z Maršova 1 Johann Fries a jejich společný syn Johann byl tím známým starostou. Emil Schwantner se babičce Franzisce a nevlastnímu dědovi Johannovi odvděčil vytesáním nejkrásnějšího náhrobku na maršovském hřbitově, který nejde za vstupní portou vpravo přehlédnout. Sousední hrob patří maršovskému prastarému selskému rodu Just, který se Schwantnery a Friesy susedil i za života. Jejich statek byl u cesty k Rýchorám ten poslední žlutý dům vlevo s číslem 19. Ve štítu má rok velké přestavby 1926 a iniciály sedláka Johanna Justa.

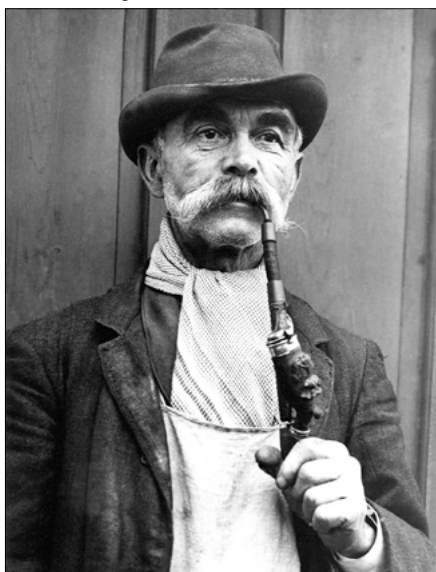
Povedený portrét starosty Johanna Frieše udělal jako pro žurnál deskovým fotoaparátem na skleněný negativ rodinný přítel a také mnoholetý člen obecní rady lékař Wenzel Lahmer. Navíc několikrát zdařile hospodáře vyfotil při práci s potahem na svazích pod Rýchorami s kulísou Maršova za zády. Sedlák Johann Just narozený v létě 1885 zapřáhal podobně jako stejně starý souseď a starosta Fries do potahu vedle koně statného vola. Do Maršova se pravidelně vracel i v době konání pouti jeho vnuci Florian a Johann Justovi. Vzpomínají, jak jim děda říkal: „Kůň má sílu, táhne hlavní tíhu, ale vůl zajišťuje vytrvalost a tím výkon“. U Justů sílu i vytrvalost ocenili. Když nebyl hospodář s potahem na poli, rozvážel na stavby domů, mostů a cest kámen z vlastního vápencového lomu, kolem kterého prochází značená trasa k Rýchorám. V zimě tudy vyvážel na velkých saních hnůj nebo v koláčích zmrzlou kejdu. Proto byla cesta uježděná a lidé sem chodili lyžovat a sánkovat stejně jako dnes, kdy cestu pravidelně projíždí rolba. Jako každý sedlák měl ve vážnosti zemědělskou půdu. Když rodina Johanna Justa našetřila peníze na rodinu vysněný osobní vůz značky Opel, hospodář místo auta roku 1929 přikoupil k devatenácti hektarům pozemků ještě téměř dva hektary luk a polí v Maršově 3 Za vodou. Později tu uprostřed louky postavil velký vejminěk čp. 132. Dnes je tohle místo plné rodinných domů a sedláka Johanna Justa už nikdo nezná. Jeho fotografie s velkou fajfkou vznikla asi před osmdesáti lety, když se vracel z veselice v pivovarském sále.

www.hornimarsov.cz

Emil Richter
ateliér Hugo Gleissner, Velká Úpa

Johann Fries
fotograf Wenzel Lahmer, Maršov

Johann Just
amatérská fotografie

BOUDAŘI V PROMĚNĚ ČASŮ

Zatímco u krkonošských bud známe podle dobových pohlednic a fotografií jejich proměny v celém minulém století, příběhy boudařů jen pár let po jejich odchodu upadají v zapomnění. Velkou vzácností jsou fotografie prvních zakladatelů, provozovatelů a nositelů boudařských tradic. Portréty zajímavých horalů daly podnět k následujícímu vyprávění.

Meergans z Modrého dolu

Dominantní horou v Peci pod Sněžkou není trochu ukrytý nejvyšší vrchol České republiky, ale majestátní Studniční hora. Ledovce v ní vyryly skalnaté kary a prudké lavinové svahy, proto vytváří jedinečnou kulisu horského města. Pod jižními svahy Studniční hory leží Modrý důl, jedno z nejkrásnějších míst v Krkonoších. Téměř čtyři století bylo spojené s rodem horalů se zvláštním jménem Meergans. První přišli nejspíš z Alp v 16. století, konkrétní místo jejich původu jsme zatím nenašli. Nejbližší sousedé Meergansů bývali Buchbergerové, kteří prokazatelně pochází z tyrolského údolí Innu. V Modrém dole žili dlouhá století v uzavřené komunitě, jak dokládá příběh, jehož hlavní postavou je boudař Vinzenz Meergans. Prvním doloženým Meergansem je v matrice 6. července 1643 zapsaný otec narozené dcery Christof. Zatímco ostatní mají uvedené bydliště Aupa, tedy osada Úpa, u Meerganse stojí am Berg, na horách. A skutečně, za mostem v Modrém dole začínají opravdové hory. Od centrálního parkoviště v Peci do Modrého dolu po zvolna lesem stoupá cesta lemovaná balvany, které sem před tisíci lety donesl ledovec. Jeden veliký je přímo u cesty, jiné obrovské leží u samoty s boudou Milíře. Odtud cesta protíná pozůstatek boční ledovcové morény, než začne klesat do širokého ledovcem upraveného údolí. Za mostem přes Modrý potok se otvírá nádherný pohled nad osadu Modrý Důl. Vpravo je skalnatý kar Velká Studniční jáma, vlevo za lesem Studniční boudy. Nad nimi ční lavinový svah s nejdéle ležícím sněhovým polem v Česku známým jako Mapa republiky. V zimě tudy lze podél tyčového značení projít na běžkách nebo lépe skialpinistických lyžích v celé délce až k Výrovce. V létě

zůstává horní část Modrého dolu kvůli ochraně přírody uzavřená. V příhodných podmínkách je i v zimě průchozí žlutě značená spojka z Modrého do Obřího dolu.

Z desetihektarové luční enklávy Modrý Důl Meergansové měli na začátku 19. století okolo svých čtyř chalup přes sedm hektarů intenzivně obhospodařovaných pozemků. Buchbergerové s jednou chalupou dole u potoka vlastnili zbytek. Majetek rodiny se postupně dělil, v roce 1841 tu hospodařili Ignaz, Josefové starší a mladší, Florián a v tehdy založené chalupě Na Výsluní Augustin Meergans. Josef starší narozený v květnu 1801 měl sice největší pozemek uprostřed osady a mohl držet až osm krav a ještě kozy, přesto řadu let pracoval jako horník v dolech Kovárna, Jindřich, Gustav, Prokop, Františka a Barbora v Obřím dole. Jeho syn Ignaz si v zimě 1861 vzal Julianu Richterovou, jak bývalo tady v horách zvykem, nevěstu nehledal daleko. Žádat Ignaze Richtera o ruku dcery mohl jít tak pět minut, jen prošel lesem ke spodní chalupě Studničních bud, dnes pojmenované Hořec. Vychovali spolu devět dětí, hospodářství brzy po roce 1900 převzal v září 1875 narozený Vinzenz Meergans. Jak se přihodilo, že přeskočil dva starší bratry, nevíme, ale rodiče vybrali schopného hospodáře. V Peci již skončila doba hornická, se zákazem pastvy v lesích se snížily stavy dobytka, proto právě včas začínala doba turistická. Vrstevníci Vinzenze Meerganse otevřeli hostům své chalupy na odloučených lučních enklávách. V prvních deseti letech nového století přeměnili prosté boudy na horské hostince třeba Fischer na Liščí louce, Bönsch na Richterových a Klínových boudách, Richter na Růžohorkách, Kohl na Jeleních loukách, Dix v Obřím dole. Na těchto místech uspěl jen první, dva podniky by se neuživily. V Modrém dole otevřel chalupu čp. 101 hostům Vinzenz Meergans. Nevěstu Marii Toppelovou si přivedl roku 1905 až z osady Honzův Potok v Temném Dole, vzdálené od jeho domu nejméně hodinu a půl svižné chůze. Půdu prosvětlili velkým sedlovým vikýřem, pod jižním štítem přistavěli prosklenou verandu. Letní hosty obsluhovali na venkovních lavicích, aby zvětšili kapacitu hostince nazvaného Blaugrundbaude, tedy bouda v Modrém dole. Nadějný rozjezd turistiky zastavila

Vinzenz Meergans
z Modrodolské boudy, asi 1900

Marie Meergans
z Modrodolské boudy, asi 1935

Josef Šourek z Růžového dolu,
od Zdenko Feyfara asi 1965

v létě 1914 světová válka, do Pece se hosté vrátili až roku 1920. Vinzenz oživil dávný sen, postavit horský hotel. Dole u potoka koupil někdejší chalupu Buchbergerů a během stavby sem přemístil provoz hostince. Obytnou část rodné chalupy zbořil a v roce 1925 postavil třípodlažní dům s předním a zadním křídlem. Vedle kuchyně a výčepu byl ve zděném přízemí větší sál, v patrech bydlení pro jeho čtyřčlennou rodinu a dvacet pokojů. Nedaleko boudy vznikla dřevěná prádelna s jednou místností šest krát pět metrů. Ze staré chalupy zůstal stát chlév s půdou na seno, ale Vinzenz držel jen jednu krávu pro čerstvé mléko hostům. Hlavní atrakcí se stal jelen chovaný v malé obůrce přímo u boudy, patřil do období úspěšných a šťastných let v Modrém dole. Syn Oskar se vrátil ke staré tradici a našel ženu v sousedství. Oženil se s dcerou známého výrobce lyží značky Riesenheim Franze Mitlöhnera z dnešní boudy Pod Studničnou. Mladší dcera Anna se provdala roku 1934 do Dolních Lysečín. Přestože s manželem Ernstem Köhlerem úspěšně provozovali hostinec dnes známý jako pension Herta, po drsném rodném kraji se jí stýskalo. V roce 1940 využili příležitost koupit Boudu v Obřím dole. Hostinec v Lysečinech pronajali a Anna se vrátila pod Studniční horu. Dodnes zachovanou velkou restauraci a pět dvoulůžkových pokojů provozovali čtyři roky než i čtyřicetiletý Ernst musel narukovat do již prohrané války. Před ním navlékl uniformu Wehrmachtu i Oskar Meergans. Sedmdesátiletý Vinzenz v Modrém dole zůstal na vše sám, jeho manželka Marie zemřela na konci války. Dalším chlapem tu byl snad už jen Ernst Goder ze sousední chalupy čp. 99, který dezertoval z armády a schovával se nejprve před Gestapem a po kapitulaci Německa před poválečnými partyzány. Ti Vinzenze z Modrodolské boudy vyhnali, útočiště našel u příbuzných zetě v Suchém Dole. Do transportu nastoupili 9. srpna 1946, stejným vlakem s Vinzenzem Meergansem odjel do ruské zóny Německa i výrobce lyží Mitlöhner, dcera a snacha s vnoučaty a také Buchbergerové, se kterými v Peci žili čtyři století. Vinzenz se do Modrého dolu již nikdy nevrátil, zemřel o deset let později ve městě Goslar v Dolním Sasku. Modrodolskou boudu převzali do národní správy a dobře vedli hostinský Antonín Zima

s kuchařem Janem Pavlíkem. Jenže místo očekávané privatizace se z boudy po Únoru 1948 stala zotavovna revolučních odborů. Nový boudař Alois Novotný neodvrátil zkázu, neopatrní hosté boudu zapálili 23. února 1954 (též VV 27/2007). Oheň ušetřil jen dřevěnou prádelnu, ve které našel na mnoho let trvale provizorní útočiště všem milý horal Bedřich Horák.

Boudaři z Husovy boudy

Major jezdeckta v prvorepublikové armádě Bedřich Mischinger se po válce opět přihlásil do služby. Pro zlé zkušenosti s okupanty změnil německy znějící příjmení na Horák, aby odráželo jeho celoživotní lásku nejen ke Krkonošům. Přestože k tomu měl nejlepší předpoklady, boudařem se stát nemohl. Nositele ideálů Masarykovy republiky přiměli opustit armádu. Chvilu učil jazyky na obchodní akademii ve Dvoře Králové, ale ani to politicky neustál. Nakonec skončil bez rodiny v Modrém dole jako domovník v boudě dodnes patřící sportovnímu oddílu Spofa. Živil se překlady odborných textů, častěji, ale jako lesní dělník. Od zimy 1958 byl jedním ze tří prvních vlekařů v Peci na Zahrádkách. Roku 1959 koupil a trochu přestavěl prádelnu po Modrodolské boudě a zůstal téměř do konce života v lednu 1985 trvalým obyvatelem této samoty. Zemřel vyrovnaný v den svých osmdesátých narozenin. Přes věkový rozdíl čtvrt století se při horolezeckém kurzu Horské služby sblížil v létě 1958 s mladým sportovním referentem z Pražské boudy Blahoslavem Švecem. Oba potřebovali parťáka pro lezení v Adršpachu, na Prachově nebo ve Skaláku a není divu, že se brzy stali blízkými přáteli. Navíc je spojoval odpor ke komunistům, kteří jim ublížili. Otec Bohouše Švece se dopracoval na jižní Moravě vlastní pilí k velkoobchodu s potravinami pro několik okresů. Během války byl vězněn za odboj pod organizací Obrana národa, domů se vrátil ve čtyřicetiletém věku. Když se konečně uzdravil, komunisté rodině všechno ukradli a syn Bohouš nesměl studovat vysokou školu. Vylidněné Hlučinsko na severu Moravy bralo za učitele každého s maturitou. Tak sotva dvacetiletý Bohouš Švec byl jediným kantorem ve vesnické trojtřídce a dokonce mohl dálkově studovat pedagogickou

Bedřich Horák a Jaroslav Kácovský
z Pece, asi 1965

Blahoslav Švec
z Husovy boudy, asi 1966

Blahoslav Švec
s fotografií Bedřicha Horáka, 2016

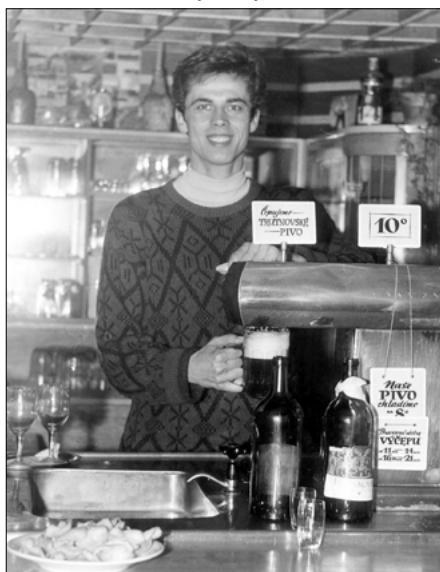

školu. Jenže po třech letech i tady na konci světa buržoazní život skončil. Odešel za láskou do Mariánských Lázní sužovaných také nedostatkem lidí po vysídlení českých Němců. Pracoval v zotavovně Revolučního odborového hnutí Donbas a v tichosti dálkově vystudoval zdejší hotelovou školu. Po válce jezdil do Harrachova, bratranec Luboš Valeš sloužil v Rýžovišti jako hajný. Hory Bohouše nadchly, proto v Mariánkách u lidí ze správy zotavoven vyprosil roku 1957 místo sportovního a kulturního referenta v Krkonoších. Začínal na Pomezních Boudách v zotavovně Družba, v dnešní boudě Trautenberk. Na přednášky pro účastníky pravidelně zval znalce přírody, člena Horské služby a skvělého muže Josefa Šourka. I tady zafungovalo spojení lidí postižených režimem, brzy s legionářem a pobočníkem TGM prolezl nejkrásnější místa Obřího a Modrého dolu. Bohouš dodnes nazývá plukovníka Šourka a majora Horáka noblesními přáteli. Měl k nim blíž z Pražské boudy na Lučinách, kam nastoupil po zimní sezóně 1959. To už zvládl čekatelskou dobu u Horské služby a stal se platným členem okrsku v Peci pod Sněžkou vedeným přísným profesionálem Jaroslavem Kácovským. A opět se s ním sblížil i kvůli postoji ke komunistům, brzy si s náčelníkem jako jeden z mála tykal. Prožili spolu dnes už legendární hledačky, vyprošťování obětí největší lavinové tragédie v Bílém Jaru a také stovky besed s rekreaty. Všichni výše jmenovaní ovlivnili tisíce hostů Pece, a přitom to jistě nebyla propagace nového režimu. Na ústředí zotavoven by rádi viděli vedoucí straníky, ale těch byl v drsných horách zásadní nedostatek. Když na Husově boudě kousek pod Pražskou šel do důchodu František Pejskar, nezbylo jim než roku 1965 vedoucím jmenovat šikovného nestraníka Bohouše Ševce, navíc absolventa hotelové školy. Od počátku se mohl spolehnout na vždy usměvavého kulturního referenta Pavla Schulhofa, který vedle programu pro hosty rád zaskočil za pípou, sušil seno, házel koks nebo sníh, a hlavně, dělal dobrou náladu. Vážený přítel Veselého výletu Pavel Schulhof, stejně jako mnozí další kulturní a sportovní referenti, se později stal boudářem, třeba v bufetu u Obří boudy, na Výrovce, Brádrlovce,

Martinovce a na Jeleních Boudách. Bylo hezké sledovat jejich upřímnou radost ze setkání minulý podzim ve Vrchlabí krátce před Bohoušovou pětadesátkou. Vzpomínali na dopravu zásob, topení i bagáže hostů vlastním párem koní, na nepředstavitelně různorodý personál často prchající před světem na hory, na společné akce Horské služby a jistě nespočet zábav a večírků s krásnými děvčaty. Husova bouda se původně jmenovala Koppenblickbaude, tedy bouda s výhledem na Sněžku. A právě po tom výhledu z jídelny nebo od zápraží se jim stýskalo.

Bohouš Švec obstál jako boudař nejen na Husovce. Když šla tradiční dřevěná bouda postavená roku 1933 na místě staré chalupy rodinou Johanna Ettricha po padesáti letech do opravy, nezbylo vedení než jmenovat vedoucím zotavoven Pražská, Lidická, Bobí a Oddech Bohouše Ševce. Těžko sháněl a zvládal různorodý personál. Jak se hory po roce 1945 vylidnily, jsou dodnes boudaři odkázáni na lidi z kraje a měst, se kterými pak žijí pod jednou střechou. Přicházeli i zoufalci, ale často zajímavé osobnosti. Ludmila Ponertová na Pražské boudě myla nádoby, když se Bohouš dozvěděl, že má doktorát na universitě. Potom proběhl asi takový rozhovor vedoucího s nejnižší postaveným zaměstnancem: „Ženská, jak jste se sem dostala? Co jste vlastně dělala? Trénovala jsem gymnastiku, třeba Věru Čáslavskou, co vyhrála sedm zlatých na olympiádách“. Za Bohouše v zotavovnách nahoře na Lučinách nebyli komunisti, tak sem posílali většinou rychle odhalené důvěrníky státní bezpečnosti. Nejvíce bývalo horko při pravidelných šfárách státní bezpečnosti u Dědy Širokého, jak se říkalo účetnímu z Pražské boudy. Brzy všichni z kopců věděli, že politicky pronásledovaný bývalý novinář je blízkým přítelem disidenta Jiřího Lederera a proto má knihovnu se zakázanými tituly. Vladimír Široký schovával tiskoviny Charty 77 u lidí na okolních boudách, protože jeho pokojík, co měsíc prošel domovní prohlídkou. Odměnou Bohouše Ševce za stálý stres a improvizaci v nepřetržitém provozu byla přátelství, které navázal i díky možnosti ubytovat hosty bez pokazu odborů na Husově, Pražské nebo Bobí boudě. Zajímavého

Pavel Schulhof
z Husovy boudy, 1967

Pavel Schulhof
boudař vzpomíná, 2016

Jaroslav Dostál
z boudy Purkyně, 2008

horal s jasnými postoji si oblíbili třeba malíř Adolf Born, krasobruslaři Romanovi, herci Oldřich Lipský a Vladimír Dlouhý, režisér Antonín Moskalyk, horolezecká esa té doby jako Olda Kopál a spousta dalších skvělých lidí i bez zvučných jmen. Ostatní kolem věděli, jo, ty jsou u Bohouše. Dodnes umí vycházet s lidmi, což využíval i při shánění spolupracovníků. Jednou, v roce 1983, zavedl ve vlaku hovor s vysokým sportovně vypadajícím mladíkem a než se rozešli měl pro Pražskou boudu nového provozního a později sportovního referenta. Teď Libor Konkolský začal na Lučinách už čtyřiatřicátou sezónu. Ještě rok přidá a bude na hřebenech Krkonoš stejně dlouho, jako jeho první šéf Blahoslav Švec.

Husovu boudu postavil na zelené louce nad Muldou kolem roku 1830 nejspíš Josef Bönsch. Ettrichové po staletí hospodařili v patnácti různých chalupách v horní části Javořího dolu, na Lučinách, Vysokém Svahu a Zahrádkách. Johann Ettrich, narozený v srpnu 1866 v nedaleké boudě Barborce, prožil na Husovce celý život. Choval dobytek, staral se o louky, až syn Johann se v sedmatřiceti letech s manželkou Martou rozhodli změnit život a místo prosté chalupy roku 1933 postavili boudu se čtyřiceti lůžky pro hosty. Štěstí jim ale nepřinesla. Cestovní ruch omezila světová finanční krize a po několika dobrých letech vypukla válka. Syn Bruno padl první den, kdy Němci vtrhli do Sovětského svazu. V září 1945 Johanna Ettricha vystřídal národní správce z Prahy František Seibert, po něm Artur Bečky a pak číšník Josef Lukas. Ani z jednoho se nestal boudař. Náročnou profesi zastávali až vedoucí zotavovny odborářů po roce 1948. To už bouda nesla jméno národního hrdiny Jana Husa, jiné domy s vazbou na Ettrichy se jmenují podle Žižky, Purkyně a Smetany. V letech 1954–56 Husovu boudu zvýšili o patro a provedli první modernizaci, další začátkem osmdesátých let. Tehdy do Pece přišla kulturní a sportovní referentka Hana Česká. V roce 1981 se zaučila dole v Peci v zotavovně Hradec, pak přešla na Bobí a v zimě 1982 na Husovu boudu. V nadmořské výšce 1065 metrů našla trvalý domov. S Liborem Konkolským založili rodinu a na rozdíl od mnoha sousedů zůstali na Husově bou-

dě i po změně režimu provázené nelehkou a často nepovedenou privatizací. Konkolská provozují boudu od roku 1994 ve vlastní režii a při jejím prodeji si sami našli kupce, který jim poskytl dobré podmínky pro další rozvoj. Za boudaře považujeme horaly, kteří žijí a podnikají v místech, kam v zimě nevyjedou auta. První sních této zimy v Krkonoších napadl začátkem října. Boudaři opakovaně řeší, jestli ještě na sněhu automobilem dojedou domů a bezpečně sjedou na zimní stání. Libor Konkolský to vždy vyhodnotil správně, až teď v říjnu úplně zničil terénní vůz a vyrazil si zub. V nejprudším místě pod Zahrádkami začalo auto na mokrému sněhu nekontrolovatně couvat, Libor už otevřel dveře, že vyskočí, ale pak se rozhodl bojovat o vůz i náklad. Skončil převrácený pod svahem. Ještě zaklíněný z auta zavolał sousedům boudařům, kteří ihned rozjeli záchrannou akci. Už před lety Jarda Dostálek z boudy Purkyně založil neformální sdružení boudařů. Po jeho předčasné smrti v září 2009 skomíralo, ale teď se několik let zase každý týden provozovatelé domů v horské části Pece scházejí a probírají pracovní i osobní věci. Hlavní témata se neliší od doby působení Bohouše Švece, kde sehnat personál, zkušenosti s dodavateli zásob, provoz skútrů a roleb, odvoz dětí do školy, novinkou je společný postup při jednání s městem. Mají výhodu, že je mezi nimi místostarosta Zdeněk Vrt ze Smíchovské boudy. Většinu rozhodnutí musí každý boudař udělat sám se svou rodinou, ale zkušenosti sousedů se hodí. Ještě složitější otázkou, než zajištění personálu ve vyčíslených horách, je věc nástupnictví. Boudaři zakladatelé pomalu stárnou a jejich šikovné děti často odešly kvůli profesi a nové rodině do města. Libor Konkolský nechal pro členy sdružení udělat nášivky na bundu s označením boudař z Krkonoš. V tom gestu je jistě patriotismus, přihlášení se ke stoleté tradici výjimečné profese, ale také inspirace pro další generaci. Hana a Libor Konkolská mají o čem přemýšlet. Starší dcera je lékařkou v Praze, ale mladší Lenka si vzala místního kluka Michala. Převzmu po nich specifické řemeslo? Vnuk Damián má jasno, bude jako babička Hana a děda Libor boudařem.

www.pecpodsnezkou.cz

*Ida Dix a Josef Adolf
z Adolfovy – Čapkovy boudy, 1927*

*Hana Česká a Libor Konkolský
z Husovy boudy, 1984*

*Hana a Libor Konkolská
z Husovy boudy, 2016*

JAROSLAV VOJTĚCH

Čerství absolventi hradecké pedagogické školy neměli na začátku války kde učit, protože volná místa obsadili kantoři vyhnáni z odtrženého pohraničí. Jaroslav Vojtěch poznal svou budoucí ženu Zdenku při studiích. Aby nevyšli v těžkých časech ze cviku, oba učili zadarmo na základních školách jako záskok. Ještě za války se vzali. V létě 1945 se nechali přesvědčit výzvou v rozhlase, aby mladí učitelé přišli do vysídlovaného pohraničí obnovit české školství. Janské Lázně si pětadvacetiletí Vojtěchovi vybrali kvůli lyžování a byli tu jedni z prvních Čechů. Ve škole se setkali s mladou německou učitelkou a manželkou řídícího učitele. Chovaly se mile a předaly své zkušenosti. Jedna mluvila o studeném školním bytě bez vody a základního vybavení a radila jim, ať si zaberou prázdný dům v okolí. Oni raději přesvědčili obec k drobné stavební úpravě a v patře školy bydleli skoro třicet let. Zažili, když německý lékař Heinrich Tamm v roce 1945 rodil v Janských Lázních prvního českého kluka Tomáše Hubáčka. Za výborného chirurga se postavili a petici vymohli, aby s rodinou mohl zůstat. Až do penze byl oblíbeným lékařem, nejprve obvodním, nakonec primářem v lázních. Jaroslav Vojtěch roku 1946 založil tělovýchovnou organizaci Sokol Janské Lázně s lyžařským oddílem. Škola neměla tělocvičnu, proto chodili s dětmi celou zimu lyžovat a jako jediní v republice jezdili při tělocviku kabinovou lanovkou na Černou horu. Všechny děti v Janských Lázních dobře lyžovaly. Nejprve Vojtěchovi učili ve dvoutřídce děti lanovkářů a národních správců lázeňských domů. I tady na privatizaci čekali marně a mnozí po převratu 1948 odešli. Do státních lázní přicházely pracovat nové rodiny a po pár letech měla škola pět kompletních tříd. Jaroslav Vojtěch byl prvním učitelem lyžování východních Krkonoš. Absolvoval řadu instruktorských a trenérských kurzů. Po návratu z kurzu na začátku šedesátých let od věhlasného rakouského učitele lyžování Kruckenbauera ze sv. Antonu am Arlberg, prohlásil, vše je špatně a začal učit podle nových postupů. Paní Zdenka složila zkoušky lyžařské rozhodčí a nic nebránilo, aby od konce čtyřicátých let pořádali závody. Nejprve školní a brzy se jejich děti mohly poměřit se žáky z Mladých Buků, Maršova a hlavně z Pece. Nebáli se uspořádat i významné celostátní soutěže.

Starší syn Jan Vojtěch se jim narodil v Janských Lázních v březnu 1946, mladší Martin už v nemocnici v Maršově o pět let později. Z obou vyrostli skvělí závodníci a reprezentanti. O Honzovi psali v novinách již v pěti letech. Závod krkonošských národních škol ve sjezdu mohl jet v březnu 1951 jako předškolák jen mimo soutěž. Všechny udivilo, že byl o několik vteřin rychlejší, než nejlepší žáci pátých tříd. Proti evangelickému kostelu zřídili vedle skokanského můstku krátkou, ale prudkou sjezdovku. Jaroslav Vojtěch tu

s přáteli z lyžařského oddílu pořádali při umělém osvětlení večerní závody dětí, na které se chodily dívat stovky hostů místních zotavoven. Komentátor přes ozvučení vytvářel atmosféru, jak na dnešním světovém poháru. I proto vymysleli společné lyžařské soutěže místních s dětmi rekreantů. Každý pátek je ve slalomu i sjezdu zdejší děti porazily, vždyť stály na lyžích celou zimu. Přestože u lanovky vyjíždějící z náměstí na Černou horu bývala dlouhá fronta, místní kluci se vždy dokázali prosmýknout dopředu, aby stihli deset tříkilometrových sjezdů za den. Není divu, že Jan a později i Martin vyhráli Cenu Janských Lázní, což byl pro dospělé a dorostence prestižní skoro dvou a půl minutový závod ve sjezdu z Černé hory k dnešní Arnice blízko u náměstí. V roce 1951 si Vojtěchovi pořídili auto z válečné doby KDF a objížděli s Honzou a dalšími dětmi závody v okolí. Vychovali desítky dobrých lyžařů a pořádali mnoho soutěží. Podíleli se i na legendárním Závodu osvobození, který vedli lyžaři z Pece a později z Trutnova. Slalom se v letech 1946–1969 jezdil na prudkém lavinovém svahu v Modrém dole, nejnáročnější obří slalom ze Studniční hory do Úpské jámy. Při ročníku 1968 20. a 21. dubna startoval za muže i sedmnáctiletý Martin Vojtěch. Ve slalomu skončil pátý a v obřáku čtvrtý. Starší bratr Honza v tom roce vyhrál všechny tři disciplíny na mistrovství Československa. Nejlepší lyžař z Janských Lázní získal osm mistrovských titulů mezi dospělými. Martin se jako člen profesionálního lyžařského týmu Dukla Liberec blýskl vítězstvím na armádní spartakiádě, kde porazil i špičkové jezdce ze světového poháru Andrzeje Bachledu z Polska a oddílového kolegu Milu Sochora.

Když schopného Jaroslava Vojtěcha v normalizaci vyhodili ze školy, pracoval ve Špindlerově Mlýně pro jednu z prvních komerčních lyžařských škol u nás a opět učil především děti. Vnučka Kateřina o dvacet let později nejen v Janských Lázních pozvedla lyžařskou školu K+K na vysokou úroveň. Další vnučka Zuzana se stejně jako táta Jan stala mistryní republiky, ovšem na snowboardu. Závodila ve světovém poháru i na olympiádě v Turínu, v roce 2003 vyhrála Evropský pohár. Po ukončení kariéry trénovala Ester Ledeckou, současnou mistryni světa. Výborné lyžařské podmínky v Janských Lázních posledních let přispěly k vysoké úrovni lyžařského oddílu SK Janské Lázně. Profesionální trenér Pavel Šedivý s dalšími kolegy s licenci vedou skoro osmdesát dětí. Pravidelné celoroční tréninky s přípravou na ledovcích v Alpách a nasazení všech členů oddílu přinášejí výsledky. Viktorka Vydrová a Aneta Fleischerová jsou v juniorském reprezentačním družstvu a jistě se brzy prosadí i další děti narozené pod Černou horou. Z toho by měl zakladatel zdejšího českého závodního lyžování pan učitel Vojtěch velkou radost.

www.janske-lazne.cz

Jaroslav Vojtěch,
na Černé hoře 24. 2. 1970

Jan Vojtěch,
Herlíkovice 1957, fotograf Zdeněk Pelc

Martin Vojtěch,
člen týmu Dukla Liberec 1972

MILOSLAV SOCHOR

Vyučování ve škole v Peci začalo již 10. září 1945, ale protože přišel jediný učitel Josef Mach od Dobrušky, osm dětí chodilo půl roku jen dvakrát týdně na dvě až tři hodiny. Ve druhém pololetí se již učily denně a na konci školního roku bylo v pěti ročnících jedenáct dětí. První kantori dlouho nevydrželi, až v září 1950 přivítal ředitel školy Václav Matuška nového učitele, který v Peci zůstal navždy. Umístěnkou sem dostal začínající kantor Miloslav Sochor ze Smiřic. Později se smíchem ličil, jak jej ředitel strčil do třídy, kde byly dohromady tři postupové ročníky. Nejenže na to nebyl připraven, ale ani na pedagogické škole jim o výuce v malotřídkách nic neřekli. Míla, jinak se mu neřeklo, provozoval několik sportů na závodní úrovni, soutěžil ve fotbale, české házené, skocích do vody, sportovní gymnastice, i po příchodu do Pece ve stolním tenise, hokeji a pozemním hokeji. Jenže, stejně jako ředitel Matuška neuměl lyžovat. To ho mrzelo, když se seznámil s budoucí manželkou Marií, zvanou Madla. Místní rodačka lyžovala výborně. Pocházela ze smíšené rodiny, tatínek Josef Vyskočil přišel na hory v červnu 1930 v zájmu nového státu jako český listonoš. Rodokmen maminky Marie z rodu Dixů sahá v Peci do šestnáctého století ke Christofu Dixovi. Jeho syn Friedrich byl rychtářem v osadě Velká Úpa, jak se sídlu pod Sněžkou říkalo. Je uvedený mezi boudaři v císařském lese na soupisu z roku 1644. Marie po svatbě s Josefem Vyskočilem přijala českou národnost. V říjnu 1938 musela s dcerami Madlou a Evou narychlo opustit Pec kvůli nebezpečí od místních mladistvých nacistů. Po válce se rodina vrátila do chalupy rodičů v osadě Zelený Potok a Marie Vyskočilová byla jedenáctou a také poslední generací Dixů v Peci. Proto se Míla Sochor po svatbě s Madlou v srpnu 1951 dostal do rodiny s výbornou znalostí prostředí.

České děti při tělocviku deset let do zimy 1955 jen sáňkovaly. Z Velké Pláně sjížděly po cestě k dnešnímu Veselému výletu nebo na loukách okolo Nebozizku. Když mladý učitel viděl ty děsné pády i nárazy, rozhodl se sáňkování zarazit. Zavedl jako za starých časů pravidelné školní lyžování. Z první výplaty na podzim 1950 si v místním obchodě pana Příhody koupil lyže a začal pod vedením Madly cvičit oblouky. Po letech přiznal, jak mu to nešlo. Nepomohly ani rady tchána Josefa Vyskočila, který stál na lyžích celou zimu při roznášení pošty a telegramů po boudách. Proto Míla Sochor udělal druhé šťastné rozhodnutí, přizval na pomoc sportovní referenty ze zotavovny Hradec Jana Pánka a Jaroslava Tachovského. Pod jejich vedením lyžování děti chytlo, saně zůstaly zapomenuté. Třetí správné rozhodnutí učitele Sochora zavedlo tradici školních závodů. Našel pomocníky mezi rodiči, velmi obětavi byli Bohouš Hofman a Jaroslav Kácovský z Horské služby. Čtvrté rozhod-

nutí se váže k zimě 1958 a založení lyžařského klubu. Tehdy si uvědomil, že organizátor lyžařského dění je stejně důležitý jako instruktor. Zapojilo se čtyřicet dětí, od zimy 1960 měly prvního trenéra Oldřicha Vořechovského. Trénovaly třikrát týdně, o víkendu závodily. Míla Sochor psal diplomy, uspořádal výrobu tyčí a praporků na branky, organizoval širší výbor klubu. Zavolał kolegům Vojtěchovi do Janských Lázní a Hrabětovi do Mladých Buků a už začala mezi malými závodníky konkurence. Děti soutěžily o ceněné, barevně odlišené spartakiádní vložky, zdravá rivalita přispěla ke zvyšování sportovní úrovně. Vše vycházelo z nezištné obětavosti hrstky místních lidí, kteří umožnili vyrůst velmi úspěšné generaci lyžařů. V zimě 1959 uspořádali první žákovský okresní přebor, o tři roky později děti z Pece na krajských závodech získaly dvanáct titulů z dvanácti. To už si poprvé mohli pronajmout na cestu autobus a brzy vyhrávali v celé republice.

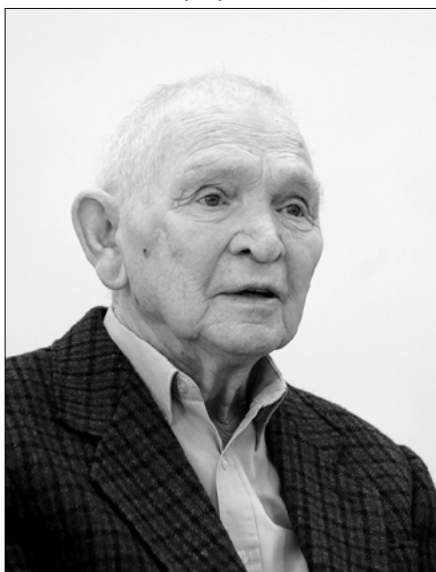
Pro zkvalitnění tréninků museli i v Peci vyřešit dopravu lyžařů na kopec. Tělovýchovná jednota Slovan Pec s předsedou Františkem Kolínem prodala za 36 tisíc svou chalupu Zákoutí v osadě Zelený Potok podniku Transporta Chrudim a koupila tři lyžařské vleky. Nejvytíženější sloužil řadu let na louce u Nebozizku. Jak závodníci dorůstali do dorosteneckých kategorií, potřebovali prudký slalomový svah. Na Stráni vedle boudy Orlik lidí kolem učitele Sochora postavili vlek s legendární sjezdovkou Rosnička i s provizorním osvětlením. Tehdy malé lyžaře převzali profesionální trenéři. Nejlepší holky a kluci z Pece odešli do lyžařské základny v Janských Lázních, potom do profesionálních týmů a mnozí do národního družstva. Motivací do lyžování zapojených rodičů byla přirozeně i podpora vlastních dětí. I proto v Peci mezi nejlepší patřili tři bratři Vořechovští, Hofmanové, Kolínové a zajiště Sochorové Míla junior a Ivan. Jenže, učitel Míla Sochor sportoval dál s nejmenšími dětmi nejen ze své školy i v době, kdy jeho synové už patřili k domácí a Míla v obřím slalomu dokonce k úzké světové špičce (těž VV 43/2015). Od 1. září 1954 vedl až do důchodu školu jako ředitel a mnoho let v malotřídce učil se sestrou Madly Evou Novotnou. Před řadou let převzala lyžařský oddíl Slovanu Pec snacha pana učitele diplomovaná trenérka Blanka Sochorová. Letos je v oddíle opět čtyřicet dětí jako na začátku příběhu. Při setkání zdejších lyžařských talentů po padesáti letech v květnu 2011 padlo tolik hezkých slov, až panu učiteli tekly slzy po tvářích. Vděční žáci poděkovali na poslední chvíli, pár měsíců nato Miloslav Sochor zemřel. Ještě zbývá dodat, že na oplátku za privátní výuku lyžování naučil svou milou Madlu plavat, protože to tenkrát neuměly děti a vlastně ani dospělí z hor.

Tento text vznikl díky záznamu vzpomínek učitele Miloslava Sochora jeho bývalým žákem Václavem Lorencem a kolegou Stanislavem Ondráčkem v zimě 2011.

**učitel Miloslav Sochor,
asi 1961**

**Miloslav Sochor,
na setkání s bývalými svěřenci, 2011**

**Miloslav Sochor mladší,
závodník světového poháru, 1977**

IVAN HRABĚ

Bratři Ivan a mladší Aleš Hrabě jezdili s rodiči do Velké Úpy k Mohornům na Hoferovy boudy. V místě, kde dnes končí lanovka Portášky se učili lyžovat. Otec Antonín Hrabě ročník 1891 sloužil v první světové válce na linii v Jižním Tyrolsku a do hor se zamiloval. S manželkou jezdili rádi do Alp a doma do Krkonoš. Naposledy se s pohostinnou rodinou Roberta Mohorna viděli v srpnu 1938. Ještě se u jejich chalupy vyfotili s mobilizovanými československými vojáky. Další fotografie z vrcholu Sněžky, kde je pro jistotu hlídala finanční stráž, dává tušit příchod zlých časů. Za války okupanti zakázali skauting, Ivan se účastnil Pražského povstání a získal řád za statečnost. Po válce se bratři mohli rozvíjet. Aleš studoval medicínu a Ivan stejně jako otec chemii. V roce 1947 vedl oddíl skautů do Francie na celosvětové jamboree a potom spadla klec. Tedy železná opona. Otec ředitel cukrovaru, maminka pianistka, tedy buržoazní rodina, proto oba syny při prověrkách 1949 vyhodili z vysoké školy. Ivana v posledním ročníku a okamžitě musel na vojnu. To byl impuls vydat se potom na hory. I v Krkonoších chyběli kantoři a ředitel školy v Mladých Bukách Josef Kubík zoufale sháněl někoho na chemii. Ivan Hrabě s ochotou učít i tělocvik se mu hodil. V září 1951 nastoupil na neplánovanou dráhu učitele, až později si dodělal pedagogické vzdělání. Při prvním sněhu jel s dětmi z deváté třídy lanovkou na Černou horu, aby viděl jejich lyžařské umění. Nebylo to dobré, do té doby jezdily jen na sáních a bruslích. Rodiče pochopili, jakého získali pro své děti nadšence a učitele podporovali. Přihlásili potomky do lyžařského kroužku s oddílem sjezdařů, běžců a skokanů. Roku 1953 se slávou založili lyžařský oddíl s Ivanem Hrabětem v čele. Mezi žákyněmi měl sportovně nadanou Ludmilu Mišákovou, která do Buků přišla s maminkou a sourozenci brzy po válce. Pan učitel byl nejen pro ni vzorem a když později dokončila pedagogickou školu a začala učit v malotřídce v Peci u ředitele Miloslava Sochora i lyžování, bylo zaděláno na celoživotní šťastné manželství. Při žádosti o ruku si Ivan Hrabě vymínil, že lyže zůstanou na prvním místě. Brzy učili ve stejné škole a pro sjezdovku si vyhlédli louku, kde je dnes známý Skipark Mladé Buky. Podle fotografií dovezených z Rakouska roku 1960 vyrobili chlapi z textilky první lyžařský vlek, který sloužil neuvěřitelných čtyřicet let. To už spolupracovali s Jaroslavem Vojtěchem z Janských Lázní a Milou Sochořem z Pece a vyzvali k soutěžím okolní školy. V zimě 1954 Ivan Hrabě vymyslel první ročník Rýchorského obřího slalomu. Dlouhý dětský závod startoval až nahoře nedaleko boudy

Sokolky a projížděl přes louky Sklenářovic do cíle u potoka. Mezi vítězi osmi ročníků byli třeba Jan Vojtěch a Hubert Tamm z Janských Lázní, z domácích později aktivní lyžařský organizátor Petr Kadmas. K talentům prvního Hrabětova týmu patřili Pavel a Karel Plocovi. Bydleli v mladobucké faře jen s maminkou, otec kvůli politice seděl v kriminále. Kluci byli vděční za zájem pana učitele, který v nich vzbudil lyžařské nadšení a nechtěně přispěl k jinému lyžařskému úspěchu. Pavel Ploc se odstěhoval do Harrachova a vychoval ze syna Pavla několikanásobného medailistu Světového poháru ve skocích na lyžích a držitele světového rekordu v letech na lyžích. Od roku 1953 Ivan Hrabě vedl v Janských Lázních Lyžařskou základnu pro vyhledávání talentů. Získal kvalifikaci trenéra I. třídy a v zimě 1962 se stal trenérem Národního družstva žáků. Celou zimu vždy od čtvrtka do neděle pracoval s chlapeckou skupinou, kterou prošli výborní lyžaři Jan Vojtěch, Zdeněk Formánek, Jiří Brož, Oldřich Vořechovský a později nejlepší ze všech Miloslav Sochor junior. V šedesátých letech jezdili na soustředění do Alp, řada jeho svěřenců se dostala do reprezentace dospělých. V létě 1972 s manželkou Ludmilou přijali nabídku Ministerstva zahraničí a odjeli učit děti diplomatů a zaměstnanců československých firem do iráckého Bagdádu. Až jako důchodce provozoval v nových podmínkách lyžařskou školu v Herlikovicích u Vrchlabí.

Současné s lyžováním Ivan Hrabě s dětmi od roku 1952 cvičil pátkové hry. S dalším obětavým učitelem sportu Stanislavem Ondráčkem (též VV 31/2009) založili ve Svobodě a v Mladých Bukách oddíl softbalu. Na prvním celostátním turnaji družstvo z Buků i bez rukavic, na které neměli peníze, porazilo zbylých šest týmů, některé rozdílem třídy. Řada odchovanců v softu a baseballu později hrála za národní týmy. Rodiče Hrabětovi si spolu s Ivanem a Alešem na konci roku 1957 koupili domek v Janských Lázních, kde dnes žije nejspíš nejstarší držitel sezónního skipasu SKI Resortu Černá hora – Pec MUDr. Aleš Hrabě – ročník 1928. Při rehabilitaci studentů postižených komunismem získali oba bratři akademické tituly, ke kterým měli kdysi tak blízko. Aleš si více než titulu cení odznak Vedoucí svazu lyžařů RČS, který má vždy připnutý na svém červeném svetru.

Učitelé ve východních Krkonoších svým nadšením a pevnou vůlí způsobili, že vyrostla první poválečná a ve výsledcích zatím nejlepší zdejší generace sjezdových lyžařů. Přispěli k oblíbené lyžování a stáli za stavbou prvních lyžařských vleků. Vzpomínáme na ně s vděkem a úctou.

*Aleš a Ivan na Sněžce,
srpen 1938*

*Ivan Hrabě trenérem,
Mladé Buky 1962*

*Aleš Hrabě milovník lyžování,
1. 4. 2012*

EMIL SCHWANTNER – PŘÍBĚH SOCHAŘE

V žacléřském muzeu je v zimních měsících 2017 k vidění jedinečná výstava věnovaná sochaři Emilu Schwantnerovi. Přináší nové poznatky z života i tvorby a připomíná vazby na žacléřský region. Vybrali jsme pasáže z průvodce výstavou od spoluautorky Evy Rennerové.

V obci Královec při hranicích s Dolním Slezskem v malém domku čp. 122 se 27. srpna 1890 narodil syn Augusta a Albiny Schwantnerových. Dostal jméno Emil. Otec pocházející z Maršova 4 vystřídal různá povolání jako nádeník, tesař, pomocník pekaře, pracovník v panských lesích, horník. Hübnerova rodina maminky Albiny žila v Malé Úpě. Všichni Emilovi sourozenci brzy po narození zemřeli, v pouhých pěti letech mu umřela i maminka. Otec se i kvůli synovi brzy oženil s Karolinou Bischof z Bernatic. Měli další dvě děvčátka, avšak i ta umřela a Emil zůstal sám. Hrob Emilovy matky Albiny v Královci byl minulé léto zrestaurován díky finančnímu daru obdivovatele a sběratele sochařova díla Václava Petiry. Na konci 19. století se rodina odstěhovala do Bobru a Emil navštěvoval národní školu. Tady se projevil jeho umělecké nadání. Docházel do žacléřské porcelánky, formoval postavičky z hlíny, vyřezával figurky, vystřihoval postavy z papíru. Chlapce si všiml hlavní modelář v Pohlově porcelánce pan Hartmann a po dosažení čtrnácti let jej přijal do učení. Tak začala spolupráce Emila Schwantnera s žacléřskou porcelánkou a majitelem Theodorem Pohlem, který mu poskytl stipendium na keramickou školu v Teplicích Šanově. Po studiu pracoval v porcelánce v bavorském Pasoově a v roce 1909 usiloval o přijetí na pražskou akademii výtvarných umění. Jenže mu chyběl jeden rok střední školy. Osobně se za jeho přijetí zasadil profesor Josef Václav Myslbek. Uměleckou akademii absolvoval roku 1912 a byl několikrát vyznamenán za výsledky. Za odměnu podnikl studijní cesty do Holandska a Belgie. Český umělecký spolek Schwantnerovi nabídl profesuru na Pražské akademii, on odmítl a odešel do Berlína-Zehlendorfu k profesorovi Franzi Metznerovi. Spolupracoval na soše císaře Josefa II. pro Teplice Šanov, osmimetrové soše Gottholda Efraima Lessinga pro Chicago a také na modelech pro památník Bitvy národů v Lipsku. U Metznera setrval rok než odešel do Trutnova, kde měl v knihkupectví Cautsch první výstavu. Pracoval v dílně místního sochaře Josefa Zeipelta. Začátek první světové války Schwantner prožil ve Vídni. Dobrovolně vstoupil do rakouské armády, bojoval v Haliči, Volyni, Rumunsku, účastnil se krvavých bitev na Soči. Z armády odešel až roku 1918 a vrátil se do Krkonoš k rodičům do Albeřic. Od roku 1920 působil jako sochař

v Trutnově a prožil nejpłodnější období života. Zážitky z války, útrapy jeho samotného i spolubojovníků Schwantnera hluboce zasáhly. Pod jejich dojmem vytvořil působivé pomníky věnované padlým vojákům, někdy v podobě stél, často s motivy truchlících pozůstalých, s obnaženými postavami vojáků či se smrtkou hrající na flétnu. Dalším tématem byly plastiky zvířat, medvědů, býků a zejména kočkovitých šelem. Pohyby zvířat detailně studoval na svých kočkách a především v zoologické zahradě ve Vratislavi, aby následně mohl ztvárnit jejich mrštnost a ladné pohyby. V Trutnově vznikly busty významných krkonošských osobností, namátkou „Otce Krkonoš“ Prospera Piette Rivage, „Otce lyžování v Krkonoších“ Quido Rottera, ale i obyčejných horalů. Vytvořil hřbitovní náhrobky pro blízkou rodinu Friesů v Maršově, Schrötterovu hrobku ve Svobodě nad Úpou, pro významného představitele trutnovské sociální demokracie Wilhelma Kiesewettera, sochu školáka na hrobce ředitele školy Bertholda Wagnera v Maršově a jiné. Provozovatelé krkonošských bud si objednávali dřevorezby, třeba v roce 1930 čtyři sochy nosičů a lyžařů pro vnější fasádu Tippetovy boudy, dále vyřezávané hlavice sloupů s motivy typických krkonošských zvířat pro její interiér. Některé plastiky pro Luční boudu se zachovaly. Po válce Emilu Schwantnerovi podruhé nabídl profesuru na pražské umělecké akademii, kterou opět odmítl. V roce 1946 byl vysídlen do německého Ottersleben. S obtížemi hledal zaměstnání i střechu nad hlavou, nakonec se znovu snažil pracovat jako svobodný umělec. Inspirace, síla i chuť pro tvorbu se mu již nedostávalo, umřel zapomenutý 18. prosince 1956 v Schönebecku nad Labem.

Výstava podrobně představuje také tři dochovaná Schwantnerova díla na Žacléřsku pomníky obětem I. světové války v rodném Královci, v Černé Vodě a kašnu pro Theodora Pohla v průčelí jeho vily v Kořenově. Za kostelem Nejsvětější Trojice v Žacléři upoutá pozornost socha Ježíše Krista z roku 1935. Její autorství je připisováno Schwantnerovi, ale dosud nebyl nalezen potvrzující doklad. Neobvyklý strnulý postoj by mohl odkazovat na díla zpracovaná v Lipsku u Franze Metznera. I tato socha byla v minulém roce restaurována. Na spodním kameni nalezneme citaci z Matoušova evangelia 11, 28: Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny.

Městské muzeum Žacléř a Turistické informační centrum, Rýchorské nám. 10, 542 01 Žacléř, tel. 499 739 225, e-mail: muzeum@zacler.cz. Je otevřeno denně kromě pondělí od 9 do 16 hodin. www.zacler.cz www.muzeum-zacler.cz

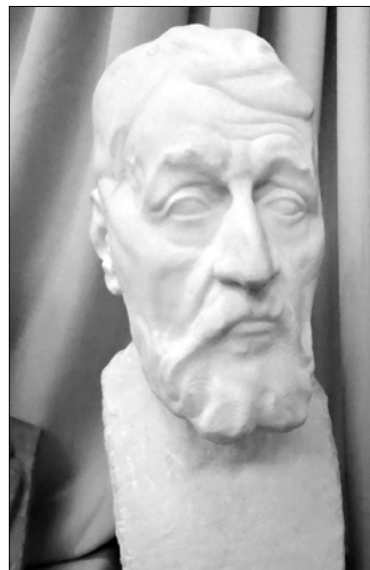
Emil Schwantner
(fotografie z Okresního archivu Trutnov)

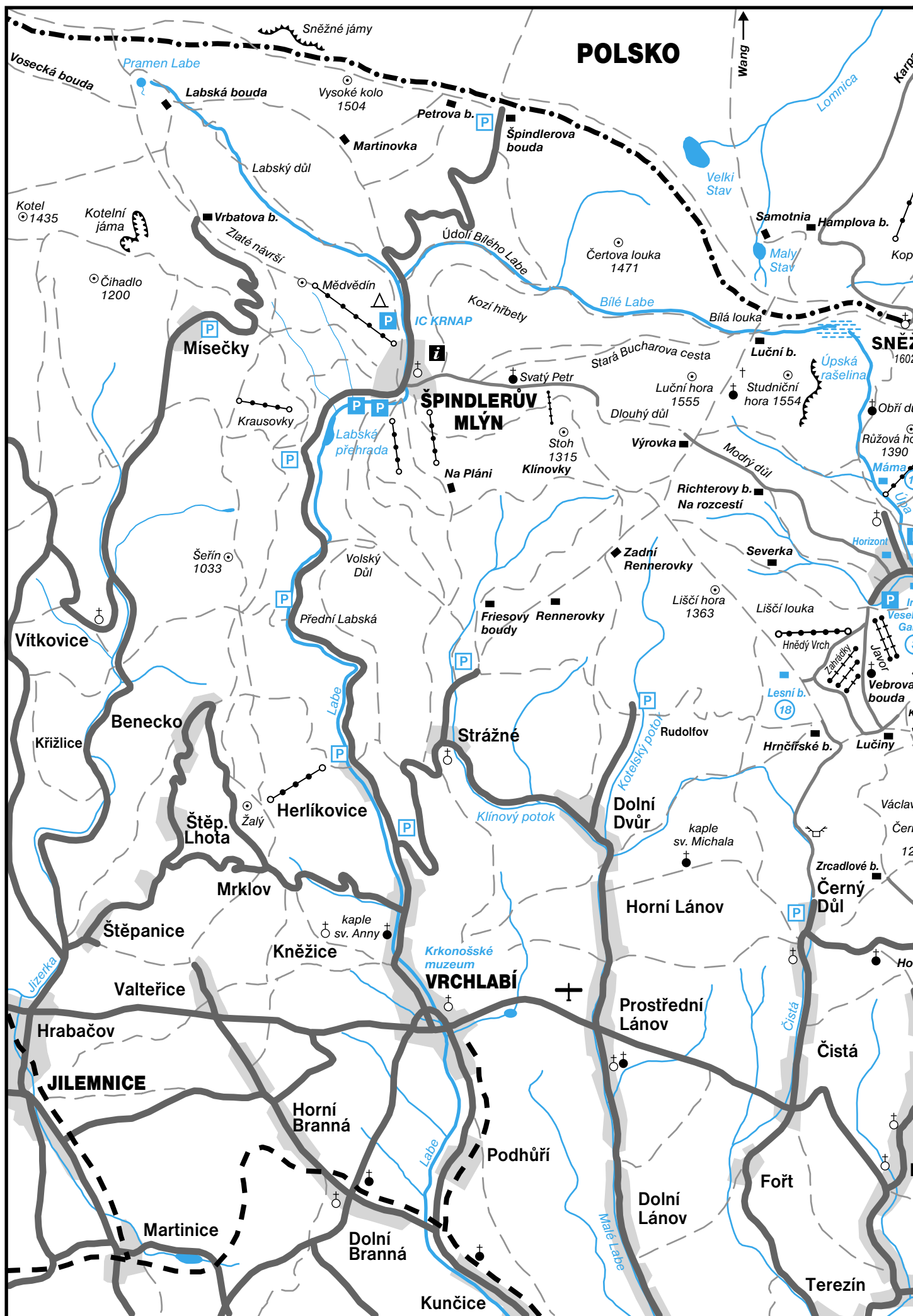

Při práci na bustě Emila Bönsche z Luční boudy
(fotografie z Riesengebirgsmuseum Marktoberdorf)

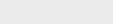
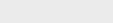
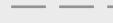
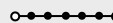
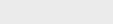
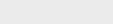
Mramorová plastika Prospera Piette
vznikla 30 let po fotografii z titulní strany

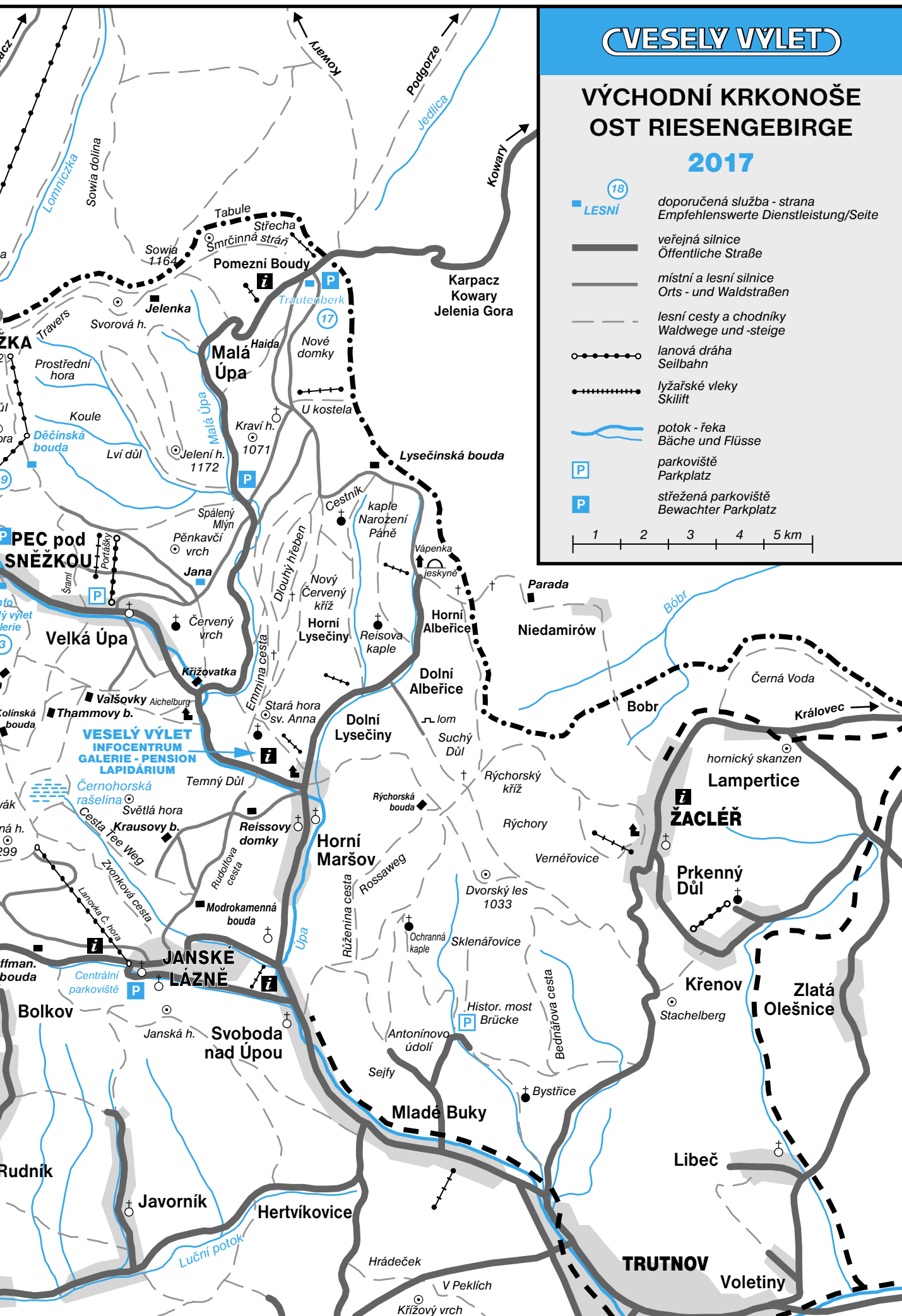
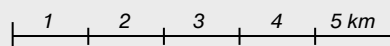

VÝCHODNÍ KRKONOŠE OST RIESENGBERGE

2017

- **LESNÍ** doporučená služba - strana
Empfehlenswerte Dienstleistung/Seite
- veřejná silnice
Öffentliche Straße
- místní a lesní silnice
Orts- und Waldstraßen
- lesní cesty a chodníky
Waldwege und -steige
- lanová dráha
Seilbahn
- lyžařské vleky
Skilift
- potok - řeka
Bäche und Flüsse
- parkoviště
Parkplatz
- střežená parkoviště
Bewachter Parkplatz

ZAPOMENUTÍ V HORÁCH

Před sedmdesáti lety 16. listopadu 1946 odjel z Trutnovska poslední transport starousedlíků a záměřil do Bavorska. Ve čtyřiceti vosech po třiceti lidech bylo hodně obyvatel Alberic, Lysečin, Maršova a také horalé z Malé Úpy. Poslední nastoupila rodina Wenzela Kirchsclagera, dřevaře zvaného Nickelwenzel, protože se narodil v chalupě čp. 92 na Niklově Vrchu. Jeho syn, poslední zapsaný do seznamu obyvatel opouštějící Malou Úpu Ernst Kirchsclager, byl zároveň posledním narozeným v Malé Úpě ze všech odsud vysídlených. Když se s rodiči a dalšími sourozenci ocitl v nákladním vagónu č. 26 měl jen sedmáct dní. Kirchsclagerové byli hlavním rodem v Malé Úpě, přišli z rakouských Alp při dřevařské kolonizaci v první vlně zahájené v létě 1566. V listopadu 1946 po 380 letech odjel poslední z nich. Přesto tu jejich genetická stopa zůstala dodnes. Kirchsclagera má v rodokmenu jistě každá ze čtrnácti rodin, které vybrali lesníci pro práci v lese. V Žacléři mohly po válce zůstat stovky horníků, v Maršově desítky specialistů a lidí na nejtěžší práci v papírnách, textilce a brusírnách dřeva. Ve Velké a v Malé Úpě prosadil lesní správce inženýr Jaroslav Nevoře ponechání šestadvaceti rodin dřevařů, kteří dokázali nejen těžit, ale i svázat dřevo na saních rohačkách. V prvních patnácti letech po válce by se bez nich lesnictví neobešlo. V Malé Úpě zůstali dřevaři Emil Bönsch, Vinzenz Bönsch, Heinrich Braun, Wilhelm Braun, Johann Häring, Adolf Hofer, Emil Hofer, Alois Hübner, Hermann Kirchner, Josef Mohorn, Johann Patzelt, Rudolf Ruse se syny Rudolfem a Erichem, Josef Sagasser se synem Richardem, Raimund Sagasser a jejich rodiny. Po Únoru 1948 nemuseli jako sousedé z Velké Úpy do vnitřního odsunu k českým sedlákům, zůstali ve svých domech, o které tehdy nebyl zájem. Po znovu získání československého občanství si koupili své chalupy a louky zpět a v chlévech opět chovali dvě až čtyři krávy. Jejich působení v Malé Úpě nebylo důležité jenom pro lesnictví. Na čtrnácti ostrůvcích nám zprostředkovali pohled na zmizelou malebnost Krkonoše a o desítky let déle zachovali tradiční život v Malé Úpě včetně zbožnosti a péče o kostel. Při krátkém politickém uvolnění na konci šedesátých let se polovina rodin dřevařů vystěhovala do Západního Německa. Poslední dřevaři hospodařili do osmdesátých let, ale jejich děti v tradičním způsobu života nepokračovaly. I tak děkujeme náhodě, že jsme je mohli poznat.

Poslední horník

Kdo se narodil stejně jako Josef Mohorn v roce 1890, prožil nejtěžší chvíle života na ruské frontě Velké války. Jeho mládí patřilo monarchii, nejlepší léta první republiky, nevěřil úspěchu Třetí říše, měl obavy o rodinu při obnově Československa a v komunistickém režimu se dožil jednadvadesátilet. Za mlada zažil pokus o obnovu těžby rud ve Lvím dole, řadu let docházel ze

samoty na Žacléřských boudách spolu se sousedem Rudolfem Ruse do dolů v Kowarech. Dřevařina pro maršovské panství znamenala příležitost, jak si vedle chovu dobytka přivydělat. Nakonec způsobila, že mohl s rodinou v chalupě čp. 83 zůstat. Jeho lidové rezbářské práce získalo Krkonošské muzeum ve Vrchlabí. Syn Horst Mohorn také pracoval v lese, vnuk Zbyněk se stará o obecní majetek. Je neskutečně podobný dědovi, jak jej zachytila fotografie z trutnovského Spatzierova ateliéru před více než sto lety.

Poslední hospodář

Raimund Sagasser se narodil 5. května 1915 v Dolní Malé Úpě v chalupě čp. 61 na stráni pod kostelem. V roce 1939 se oženil s Franziskou Braunovou ze sousedství, která za svobodna pracovala v Mohornově mlýně, v boudě Jana, v Obrí boudě a tři roky u Heinricha Pohla v České boudě na Sněžce. Raimund šest dní v týdnu ruční pilou kácel smrky, klády i metrovinu svázel na saních do údolí. Jeho rohačky naložené metrovým dřívím jsou spolu s dalšími nástroji dřevařů vystavené v informačním centru na Pomezích Boudách. Saně využil fotograf Václav Novák jako atribut při pořízení Raimundova portrétu. Po svatbě si Sagasserovi koupili chalupu čp. 100 na protější stráni, kde celý život chovali krávy na vlastní louce. Sagasserovo hospodářství na dálku svítilo svěží trávou a upraveným stavením. Až 9. září 1989 unavený hospodář prodal poslední dvě krávy a v Malé Úpě po 423 letech zaniklo poslední tradiční horské hospodářství. O čtyři roky později charismatický dřevař zemřel.

Poslední kostelník

Rudolf Ruse vzal na těžkou práci do lesa své syny ještě v jinošském věku. Jinou profesi krátce po konci války ani vykonávat nesměli. Starší Rudolf v lese zůstal celý profesní život, byl prvním řidičem lesního traktoru Kockum a vyvozil z lesa víc dřeva než všechny generace předků dohromady. Vzal si Rosu Mitlöhnerovou z Velké Úpy brzy potom, co se s rodinou vrátila z vnitřního odsunu. Také bratr Erich si našel ženu v uzavřené komunitě starousedlíků. Rudolf se z Horní Malé Úpy čp. 60 s Rosou odstěhoval do Temného Dolu, ale až do jeho smrti vzorně pečovali o zdejší kostel. Práci kostelníka Rudolf převzal po Raimundu Sagasserovi jako poslední zástupce starousedlíků. Teď už to je na lidech, kterým se Malá Úpa stala novým domovem.

Informační centrum Horní Malá Úpa, Pomezí Boudy, PSČ 542 27, tel.: 499 891 112, e-mail: info@malaupa.cz. je otevřené denně od 9.00 - 17.00 hodin, mimo sezónu 10.00 - 16.00. Dobře se tu domluvíte německy i polsky.

www.malaupa.cz

Josef Mohorn,
ateliér Robert Spatzier, asi 1910

Raimund Sagasser,
fotograf Václav Novák, asi 1975

Rudolf Ruse,
27. 10. 2009

Tippeltova bouda

Ignaz Tippelt do Horní Malé Úpy přišel roku 1842 z Velké Úpy. Vzal si místní dívku Johannu Hoferovou z chalupy na Rennerových boudách čp. 85, kde dnes stojí dům Tereza. Pro nás je důležitý jejich vnuk Ignaz Tippelt, narozený 22. července 1879 v poslední chalupě z dlouhé řady Nových Domků. Jako mladý musel nastoupit vojenskou službu u 74. pěšího regimentu v Jičíně. Pobyt mimo chudou horskou obec mohl vzbudit jeho podnikavost. Na Pomezních Boudách stálo podél úzké cesty pouze pět chalup a dva staré hostince. Ignaz v roce 1911 sledoval stavbu silnice od Kowar k hranicím a věděl o přípravě okresní silnice ze Spáleného Mlýna. Správně odhadl budoucí atraktivitu místa. Projekt na velký dům zadal staviteli Josefu Tippeltovi z Mladých Buků. Do zimy stihli postavit sklepy a přizemí s verandou. V létě 1912 přibyla další dvě patra. Ignaz otevřel hotel Bouda císaře Franze Josefa s restaurací a pětadvaceti lůžky. Ve sklepech byly chlévy pro koně, garáž pro kočáry i lázeň s teplou vodou. Po vzniku republiky muselo jméno Habsburka pryč, dům pojmenoval Nová Pomezní a potom Tippeltova bouda. To už sem od léta 1924 z obou stran hor vyjížděla auta a Ignaz na německé straně jen pár kroků za závorou postavil ještě turistickou ubytovnu. Architekti z Jelení Hory bratři Albertové navrhli známé horské novostavby i přestavby jako je Szrenica, Petrova, Adolfova, Hampelova bouda, ve Špindlerově Mlýně stejnojmenný hotel i Grandhotel. Ignaz Tippeltovi předložili projekt na pětipodlažní přístavbu v prosinci 1929 a trutnovská firma J. S. Hoberlanda ji nákladem 1,6 miliónu korun zvládla za pouhé tři měsíce. Nová Tippeltova bouda nabízela 63 pokojů a 140 míst v restauraci. Průčelí zdobily čtyři dřevěné sochy od Emila Schwantera. Jestli jsou z jeho dílny v Krkonoších i nejlépe dochované vyřezávané lustry, je otázkou. Ignaz Tippelt se roku 1912 oženil s Marií a měli tři děti. Nejstarší Walter řídil provoz boudy, nejmladší Konrád padl v prosinci 1942 u Kaspického moře. Ke konci války přijal nevděčnou funkci posledního německého starosty. V květnu 1945 hotel převzal národní správce nadporučík Vachata z Jičína a původní jméno ve štítu přemaloval kostrbatým písmem na Vachatovu boudu.

Pivovar Trautenberg

Martin Kulík po revoluci koupil na Rennerových boudách chalupu Apaluchu. Dvacet let poté je hybatelem rozvoje Malé Úpy. Již tehdy provedl úpravy chalupy podle návrhu architektů Petra Koláře a Aleše Lapky. S jejich projekty postavil sportovní centrum na Pomezních Boudách, založil

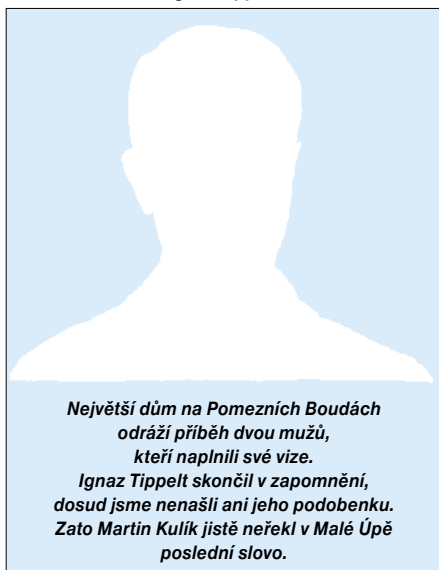
lyžařský areál SKiMU s oceněnou stavbou HOUSE na nové sjezdovce Pomezky a teď dokončil pivovar Trautenberg s prostornou restaurací pro 150 hostů. Na první pohled zaujmou zvýrazněné příhradové nýtované sloupky vyrobené na míru v roce 1930 firmou Josefa Hübnera. Sál s velkými kamny uprostřed získal zpět dispozici jako za Ignaze Tippelta. Jméno pivovaru a restaurace s nabídkou tradiční kuchyně připomíná oblíbenou postavu z Krkonošských pohádek i legendu o rytíři Albrechtu z Trautenberka. Tippeltova bouda sloužila čtyři desetiletí jako odborová zotavovna a potom pension s vypovídajícím jménem Družba. Dvacet let dům čekal na privatizaci, což se projevilo na jeho stavu. Znovuotevření boudy s novou náplní je malý zázrak. V rozlehlém sklepení vaří sládkci Tomáš Ďuríček a Vojtěch Kaprálek v moderní technologii tradiční nefiltrované a nepasterizované pivo Trautenberg. Cílově mohou připravit až deset tisíc hektolitrů ročně především spodně kvašeného ležáku světlé jedenáctky a polotmavého speciálu třináctky. Oblíbená čtrnáctka se zlatavou barvou je svrchně kvašená. Umění sládků spočívá především v kombinaci sladů a různých odrůd chmele. Vedle tří základních v průběhu roku uvaří i několik příležitostných piv, naposledy vánoční šestnáctku. V někdejší verandě stojí jako ve výloze pět tanků spilk, kde mladé pivo kvasí. V druhé části verandy je prodejna piva v unikátních litrových designových pet lahvích s poutkem nebo po čtyřech různých skleněných třetinkách v dárkovém kartonovém balení. Lahodný suvenýr z Krkonoš dole v údolí prodává také IC Veselý výlet. Pivovar Trautenberg je akiovou společností osmdesáti převážně maloúpských partnerů a společný podnik přispívá k semknutí místních lidí. Točená piva se podávají kromě restaurace Trautenberg u akcionářů v horských boudách, například na Jelence, Moravance, Permoníku, Rennerovce, v gastro objektech SkiResortu Černá hora – Pec a třeba i v Husově boudě. Zkušební provoz udělal z piva Trautenberg hit loňského léta a podzimu.

Malá Úpa je dobrým výchozím místem nebo cílem při přechodu Krkonoš. Pro poutníky, studentské a lyžařské party je v boudě Trautenberg připraveno jednoduché společné i komfortnější ubytování.

Pivovar a restaurace Trautenberg, Horní Malá Úpa čp. 87, PSČ 542 27, tel. 733 746 444, rezervace ubytování 739 004 499, e-mail: info@pivovartrautenberg.cz, otevření v obchodě 10.00–17.00, v restauraci 11.00 – 23.00, 365 dní v roce.

www.pivovartrautenberg.cz

Ignaz Tippelt

*Největší dům na Pomezních Boudách
odráží příběh dvou mužů,
kteří naplnili své vize.
Ignaz Tippelt skončil v zapomnění,
dosud jsme nenašli ani jeho podobenku.
Zato Martin Kulík jistě neřekl v Malé Úpě
poslední slovo.*

Martin Kulík
při otevření restaurace Trautenberg 9. 12. 2016

Tomáš Ďuríček
sládek pivovaru Trautenberg

Lidé z Lesní boudy

Válkou přerušovaný přirozený běh věcí zastřel osudy předchozích generací, najednou se nebylo koho zeptat na minulost. Původní hospodáři nejen z Lesní boudy po sobě zanechali rozeslané pohlednice svých bud a strohé záznamy v úředních dokumentech. Jak se jim tu žilo, proč přicházeli či odcházeli, jaké byly záludnosti nebo výhody hospodaření vysoko v horách, nebo jak vypadali, se nemáme kde dozvědět. Vynořili se střípek z historie domu, je obtížné jej rozluštit. Boudařka Markéta Kreiplová hospodaří na Lesní boudě od jara 1996. Původně paní učitelka na hřebeny jako jedna z prvních vrátila kozy, krávy a ovce. Naučila se jezdit rolbou i na skútru, řídit hospodu. Mnoho let zanedbávaný dům dala se svou rodinou postupně do pořádku. Zvelebila přilehlé horské louky, opravila rozpadlý hospodářský dvůr. Péče o tři hektary luk začala s jednou kozou, dnes je v létě na farmě až třicet zvířat. V roce 2010 získala certifikát biofarmy jako první ve třetí zóně národního parku. Jak se šživala s boudou a okolím, přicházely otázky k minulosti. Při stavebních úpravách našli na půdě dvě staré ateliérové fotografie v rámečku a bez popisky. Kdo je schoval, jistě věděl, koho zachycují. Několik let fotografie visely v kanceláři, až se v restauraci dva hosté představili jako Ludwig a Helmut Erlebachové. Narodili se tady na hřebenech v listopadu 1934 a v srpnu 1940. Mladší Helmut přímo na Lesní boudě. Na staré fotografii svátečně ustrojeného páru poznali svou babičku Wilhelminu a dědu Ludwiga Erlebacha. Jako třicetiletý horal přišel v roce 1910 z rodné obce Krausovy Boudy u Špindlerova Mlýna a od hospodáře Dixe koupil Hrnčířskou boudu, dnešní Mír. Z té doby je nejspíš i nalezená fotografie. Boudu s Wilhelminou několikrát zvětšili, jenže v září 1939 shořela. Erlebachovi si v květnu 1940 od rodiny Rennerů nejprve pronajali a brzy koupil Lesní boudu. Hospodaření převzali synové Wilhelm a Alfréd, jenže pak přišla pohroma. Willy narukoval a z války se již nevrátil, nedlouho nato museli všichni odejít. Postavy na druhé, starší nalezené fotografii už nepoznali. Svatebčany vyfotografoval Bedřich Sieber v Jilemnici před více než sto lety. Jeho nejznámější podobenky jsou s lyžařem Bohumilem Hančem po vyhraných závodech.

Za specialitami na Lesní boudu

Již před řadou let si majitelka Markéta Kreiplová s rodinou stanovila dlouholetou vizi nabízet v restauraci něco mimořádného. Inspirování

starými recepturami horských hospodyněk, jejich všedními i svátečními surovinami, oprašují mnohdy již zapomenuté chutě našich hor. Krkonošská kuchyně to nejsou jen brambory, kysané zelí, koží mléko a výrobky z něj. Nacházíme překvapivou škálu chutí a vůní horských bylinek, mnohdy až odvážné variace ovocných omáček a polévek a samozřejmě houby s jejich typickým kořeněným aroma. Pravda, na jídelníček moderní restaurace by to samo o sobě nestačilo, ale jako kořeny, ke kterým se lze vrátet, čerpat z nich a inspirovat se jimi, je toho až dost. Právě takovým způsobem pojali svou práci na Lesní boudě a své menu doslova protkali místní kulinářskou tradicí. Proto je Lesní bouda známá specialitami z jehněčího, kůzlečího i skopového masa. V jídelníčku běžně naleznete kůzlečí nebo jehněčí ragú, pečenou jehněčí kýtu na černé omáčce s bosáky, grilované jehněčí panenky se smetanovou omáčkou a houbami. Kde jinde, než na hřebenech Krkonoš, turistům nabídnout při zvláštních akcích, ochutnávku zapomenutých jídel, jakými jsou například krkonošské sejkory nebo dumlikačka (vynikající polévka z tuřínu). Na Lesní boudě ochutnáte také grilované kozi sýry se slaninou a zelenými fazolkami nebo se smetanou a brusinkami. Pro vás, co nejste milovníky skopového, jsou v nabídce další speciality jako třeba vepřová lička na víně, vepřová kotleta s bylinkami na pivo a medu, marinovaná řepa s dýňovými semínky a borůvkové knedlíky.

Novinkou letošní sezóny jsou masa připravovaná metodou pomalého vaření „sous-vide“, která dává každé porci výjimečnou strukturu a šťavnatost. Křehká vepřová panenka provoněná horskými bylinkami nebo šťavnatý steak z roštěnce s brusinkovou omáčkou jsou skvělou kombinací tradiční chutě a moderních postupů.

Lesní bouda se nachází 1100 metrů nad mořem, pouhých dva a půl kilometru od Pece pod Sněžkou a dvacet minut od rozhledny na Hnědém vrchu. Citlivě zrekonstruovaná Lesní bouda nabízí také ubytování ve dvou až čtyřlůžkových pokojích, z časti s vlastní koupelnou. Pro náročnější hosty je připravený prožitek ve venkovní vířivce.

Lesní bouda, ač v Peci pod Sněžkou, má poštovní adresu: Černý Důl čp. 187, PSČ 543 44, tel., fax: 499 896 343, mobilní: 602 148 099, e-mail: info@lesnibouda.cz, příznivé ceny, domluvíte se i německy.

www.lesnibouda.cz

**Ludwig Erlebach s manželkou,
boudaři z Hrnčířské a Lesní boudy**

**Markéta Kreiplová,
boudařka a farmářka z Lesní boudy**

**Michal Kreipl,
další generace na Lesní boudě**

Lidé z Boudy Máma

Předci Ernesta Dixe sloužili v několika generacích jako hajní. Starali se o les pod Sněžkou majitelům panství z rodu Valdštejnů, Schaffgotschů, Aichelburgů a naposledy Czerninů. Prapředek Friedrich Dix byl do své smrti roku 1690 v Úpě rychtářem. Jeho pravnuke Hans Peter Dix narozený okolo roku 1714 je prvním potvrzeným hajným v linii Dixů. To vše nejspíš Ernest Dix věděl, přesto roku 1924 ukončil třicetiletou službu pro Rudolfa Czernina v hájovně v Růžovém dole a na nedaleké louce místo staré chalupy postavil pension Lovu zdar. Jeho syn Hubert Dix pokračoval v rodinné tradici v hájovně na Šimových chalupách v Malé Úpě, ale odešel na frontu a padl. Válka ukončila i působení Ernesta Dixe v Peci, s manželkou Emilií odešli do Německa v září 1946. To už pension v národní správě rok provozovala Eliška Musilová z Prahy. Kvůli válečnému působení se jí říkalo Partyzánka a častěji Máma. Vydržela tu jen dva roky, pak boudu nazývanou U mámy a později Máma převzal náhodský textilní podnik. Od roku 1955 patřila Úpolenu Úpiče s boudářem Václavem Jeřábkem. V říjnu 1972 správcovství na dvacet let převzal Ivo Ort. Jeho předci přišli v 19. století z Vídně do Českého ráje do služby k hraběnce Kinské. Otec Josef Ort v létě 1945 léčil tyfus v Terezině a potom dostal umístěnou do Trutnova a mnoho let byl primářem onkologického oddělení okresní nemocnice. Syna Iva poslal do lyžařského oddílu učitele Ivana Hraběte. I když vystudoval veterinární školu, chtěl na hory. Pracoval v hříbárně Růženin dvůr v Janských Lázních a po dalších zastávkách se ocitl s rodinou v Růžovém dole. Čtyřlétý syn Radek na Boudě Máma prožil hezké dětství. Kvůli turbulentní privatizaci Ortovi odešli v roce 1991 dolů do Pece a Radek nečekal, že se ještě vrátí. Jenže v roce 1999 koupil zničenou Boudu Máma Vladimír Nikl z Prahy a udělal z ní jeden z nejlepších podniků východních Krkonoš. Před deseti lety k němu nastoupil provozní a dnes ředitel hotelu Radek Ort. Se třiceti zaměstnanci zajišťuje chod hotelu, ale telefonické objednávky dál osobně vyřizuje náčelník, jak se Vladimíru Niklovi v podniku říká.

Wellness hotel Bouda Máma

Vladimír Nikl přeměnil obyčejnou boudu na čtyřhvězdičkový hotel. Po modernizaci pokojů a restaurace v původní roubené části chalupy přibyl tříhvězdičkový hotel, později rozšířený o čtyřhvězdičkovou moderní budovu. S restaurací a sportovním zázemím je hotel propojený podzemní chodbou. Všechny prostory jsou nekuřácké a mají pokrytí rychlým internetem. Do objektů s dobře vybavenými hotelovými pokoji a apartmány se vstupuje vlastním vchodem s lyžařnou se skříňkami a sušáky na boty. Wellnessový

program tvoří především bazén s protiproudem a vířivkou. Po ochlazení v Kneippově lázni mohou následovat masážní sprchy. Pro hosty je připravená relaxační část s absolutním klidem a čtyřmi saunami. Vyberou si mezi tradiční finskou, solnou, laconiem nebo bylinkovou. Sportovní vybavení hotelu nabízí hřiště na squash, stolní tenis, posilovnu se sedmi stroji včetně kola na spinning a stepper. Venkovní hřiště na tenis, volejbal a nohejbal se v zimě mění na oblíbené kluziště navštěvované hosty ze širokého okolí. Jinou zábavu poskytuje bowlingová dráha nebo biliár. Nejmenší děti se zabaví v dětském koutku. Ubytování hosté mají až tři vstupy do wellnessu a sportovní části zdarma. Po úzké cestě k boudě vyjíždějí jen hotelové vozy řízené profesionálem. Hosté parkují v údolí v garážích a na vlastním parkovišti. Při pobytu pět nocí a více v pensionu v pokoji 3* a v hotelu v pokoji 4* dostane každý dospělý jízdenku na novou lanovku na Sněžku, k dolní stanici je to jen kousek. Nabídka neplatí při platbě šeky a objednavce přes zprostředkovatele. V zimě se dva hotelové skibusy v dvacetiminutovém intervalu točí mezi lyžařským areálem SkiResort a Boudou Máma. Po deseti až dvanáctiminutové jízdě vás vysadí přímo u hlavní pokladny pod sjezdovkou Javor. V hotelové půjčovně jsou kvalitní lyže nebo snowboard. Krátká sjezdovka vybavená sněžným dělem je přímo u hotelu, dětem, začátečníkům nebo jen pro krátké svezení vyhovuje. Pro ubytované hosty je zdarma. Hotel spolupracuje s profesionálními lyžařskými instruktory a zajišťuje dvou až tříhodinovou službu hlídání dětí.

Součástí areálu hotelu Bouda Máma je pizzerie, v jejíž peci od brzkého rána pečou vlastní staročeský kváskový chléb. Je podáván jako příloha k různým specialitám. Krkonošské kyselo dostanete místo na talíři přímo v bochníku chleba. Vždy ve čtvrtce ožije venkovní altánek při grilování kýty naložené v nálevu a místní chléb je opět výbornou přílohou. Mezi stále speciality patří krkonošská vepřová pečeně se žemlovými knedlíky a švestkovou omáčkou, krkonošské bramborové nočky se zelím a uzeným nebo tkalcovské bramborové placky s jablky. Kuchyně je založená na českých jídelích a nabízí i několik lehkých variant. Naopak v pizzerii poznáte to nejlepší z italské kuchyně, všechna jídla tu připravují z originálních italských surovin. Čtyřjazyčný bohatý jídelní lístek obsahuje moučníky ke kávě, poháry a odpolední svačiny. Točí se tu Plzeň a Gambrinus. Vinotéku zásobuje italské vinařství Zonin.

Bouda Máma wellness hotel v Peci pod Sněžkou čp. 124, PSČ 542 21, majitel Vladimír Nikl, tel. hotel: 602 304 989, tel. rezervace: 244 465 666, e-mail: hotel@boudamama.cz. Domluvíte se i německy, polsky a anglicky.

www.boudamama.cz

**Ivo Ort se synem Radkem,
boudář z Boudy Máma, 1975**

**Radek Ort,
ředitel hotelu Bouda Máma**

**Vladimír Nikl,
majitel hotelu Bouda Máma**

Milan Vodička zajišťuje to nejdůležitější pro lyžování. Spolu se dvacetičlenným týmem vyrábí technický sníh. Se změnou klimatu stoupá teplota, v zimě ubývá srážek a méně chumelí. Přesto v lyžařském regionu lyžujeme rok od roku v lepších podmínkách. Pětaosmdesát procent sjezdových a propojovacích tratí pokrývá rozvod vody pro sněhová děla a sprchy. Milan se o zasněžování stará od počátku již patnáct let. Rozsah i kvalita zařízení je díky technologickému rozvoji a vloženým investicím mnoha milionů na vysoké úrovni. Na začátku běhal po sjezdovkách a ručně ovládal jednotlivá děla, dnes z velínu vše kontroluje přes automatický systém. I nadále je zasněžování vypjatá a často noční práce. Několikrát za zimu učiní zásadní rozhodnutí. Areály disponují omezeným množstvím vody. Mistr sněhu se podle předpovědí a zkušeností rozhoduje, jestli nastala správná teplota a výhled počasí pro spuštění zasněžování a tím spotřeba vzácné vody a energie. Milan Vodička musí odhadnout, kdy už rolby rozhrnou kupy nafoukaného sněhu. Dříve spouštěli děla za nízké vlhkosti vzduchu při teplotě minus 3,5 stupně, dnes stačí 1,5 pod nulou. S týmem zajišťuje i letní přípravu a instalaci nového zařízení, jako před touto zimou na Portáškách ve Velké Úpě.

Wolfgang Tam se stará o všechny lanovky ve SkiResortu, na Černé hoře navíc řídí i provoz včetně lyžařských vleků. Úřední řečí je odborně způsobilou osobou s velkou zodpovědností. Jako strojař rozumí složitostí nejmodernějších lanovek od kabinkové lanovky vedoucí na Černou horu, přes šesti sedačku s bublinou na Hofmankách po nový devadesátimetrový lyžařský pás v Peci u Javoru. Na lanovce v Janských Lázních právě začal svou jubilejní třicátou sezónu. Z pomocníka strojníka na původní kabinkové lanovce je po letech hlavním technikem celé společnosti, a ještě řídí padesát vlekařů a lanovkářů. Pochází ze starého krkonošského rodu s předky ve Sklenářovicích. Lyžoval v oddíle Svobody nad Úpou pod vedením Petra Kadrmase. I proto bere práci pro lyžaře jako smysluplné a zároveň krásné poslání.

Jiří Matějů učí lyžování, třicet let převychovává lidi na lyžaře. Trenérství vystudoval na univerzitě, a nyní po tolika letech v oboru dostal příležitost dotáhnout k dokonalosti svou představu moderní lyžařské školy. Nový **SkiResortLive** představuje soubor služeb se základní nabídkou školy, půjčovny a servisu. K tomu patří také pořádání závodů, skupinových akcí a firemních programů nejen v zimě. V Peci u Javoru již běží nový Live Park, tedy živý park s nejlepší výcvikovou plochou v regionu. V bezpečném ohraničeném prostoru se začínající lyžaři bez strachu z lyžařského vleku vyvezou devadesátimetrovým pohyblivým pásem a s instruktorem udělají první oblouky. Nejmenší děti začínají na patnáctimetrovém pásu. Pokročilejší lyžaři si objednají skupinovou nebo individuální výuku na sjezdovce. V plné sezóně je připraveno v Peci až padesát a v Janských Lázních pětadvacet stejně ustrojených instruktorů. Všichni mají

licenci Asociace profesionálních učitelů lyžování a jsou jazykově vybavení. Určitě je dobrá rezervace telefonem (Pec 734 621 271 až 3, J. Lázně 733 737 840) nebo elektronickou poštou (livepec@skiresort.cz). V půjčovně v Janských Lázních mají špičkový stroj na údržbu lyží a testovací centrum značky Atomic – Salomon s možností vyzkoušet nejlepší modely lyží. Výuka dětí probíhá na čtyřech místech ve SkiResortu, tedy u Javoru a na Klondiku v Peci, na Formáncích a vrcholu Černé hory v Janských Lázních. Kontaktní místa jsou navíc v hotelu Horizont, v Intersportu a zajiště v půjčovně v Janských Lázních. Po dohodě telefonem učitel na klienty počká třeba nahoře na Klondiku. Na Javoru a Formáncích je ve vyhřátém prostředí zajištěný babysitting, tedy aktivní hlídání dětí. Malé lyžaře v Peci uvítá maskot Kilpi a pomůže jim ztratit zábrany k novému pohybu, který si jistě oblíbí.

Petr Hynek řídí a připravuje rozvoj celého lyžařského regionu. Majitel společnosti jej přibral do týmu na začátku před 20 lety. Petr je jedním ze strůjců celého obdivuhodného rozvoje největšího lyžařského regionu v Česku. I jeho přínos ukázal, jak výhodné je mít důležitou složku cestovního ruchu v rukou místních lidí. Petra jsme poznali v osmdesátých letech jako skvělého lyžaře. Byl zakladatelem jedné z prvních privátních lyžařských škol ve východních Krkonoších po roce 1989 a svá pozdější studia zaměřil na práva. Dnes pod jeho vedením 250 členů týmu SkiResortu Černá hora – Pec přináší kvalitními službami radost z lyžování hostům a obživu celému regionu.

Lyžařský region SkiResort ČERNÁ HORA – PEC nabízí v Černém Dole, Janských Lázních, Peci pod Sněžkou i s Velkou Úpou a ve Svobodě nad Úpou osm lanovek, 35 vleků či pojezdových pásů s více než čtyřiceti kilometry sjezdových tratí. Takovou nabídku dobře propojených sjezdovek s jedním skipasem nenajdete nikde jinde v České republice. To vše v prostředí našich nejvyšších hor s dominantní Sněžkou zpřístupněnou kabinkovou lanovkou. Lyžaři mají jistotu, že skibus přijede podle jízdního řádu a vzhledem ke zvýšení počtu spojů je i v nejoblíbenějších termínech hlavní sezóny pro každého místo.

RADY PRO LYŽAŘE

Zajištěné parkování – V Janských Lázních zaplatíte na parkovištích u kabinkové lanovky a Lesního domu 60 Kč za konkrétní den, u Hofmannových bud pak 50 Kč za 12 hodin. Zdarma je při provozu večerního lyžování na Protěži Centrální parkoviště v době 17–24 hodin. V Černém Dole a ve Svobodě nad Úpou je parkování zdarma. Na všech parkovištích v Peci pod Sněžkou a ve Velké Úpě parkují jednodenní lyžaři s platným skipasem za cenu 60 Kč na 1 den, musí však při svém odjezdu předložit obsluze parkoviště kartu s jednodenní dospělou jízdenkou nebo účten-

Milan Vodička, mistr sněhu

Wolfgang Tam, hlavní technik

kou z nákupu. Při večerním lyžování na Javoru je parkování na parkovišti P4 (Zelený potok) od 17 do 22 hodin zdarma.

Provozní doba – Areály ve SkiResortu mají jednotnou provozní dobu po celou sezónu. Všechny lanovky a dlouhé vleky jezdí od 8.30 do 16 hodin, krátké vleky od devíti. Mezi 16.15 a 18.00 hodinou jsou sjezdovky uzavřené, aby dostatečně vymrzla upravená trať po rolbování. Na těch nejdelších osvětlených sjezdovkách začíná večerní provoz ve sjednoceném čase v 18 hodin. V provozu jsou podle aktuálních sněhových podmínek. Informaci o tom, která ze sjezdovek je otevřena pro večerní lyžování, najdete lyžaři na www.skiresort.cz.

Večerní lyžování na Javoru 1 a 2 v Peci a na Protěži v Janských Lázních je nejkvalitnější v Česku, a probíhá denně od 18 do 21 hodin. V Peci jde o třetí nejdelší osvětlený svah v Česku a v Janských Lázních najdete dokonce nejdelší sjezdovku pro večerní lyžování v ČR. Na sjezdovce U lesa je večerní provoz v pondělí, úterý, ve čtvrtek a v neděli v běžném čase. Na sjezdovce Modřín ve Velké Úpě se lyžuje denně už od 17:30 také do 21 hodin. Večerní lyžování na Duncanu ve Svobodě nad Úpou je od čtvrtka do soboty 17 – 20 hodin. Na těchto dvou vlecích je nejlevnější jízdenka od 18 do 20 hodin za 150 Kč pro všechny věkové kategorie.

Skipas – Dobře si rozmyslete, kolik dní budete lyžovat, s prodloužením pobytu se vám snižuje cena, v porovnání s cenou za jeden den. V ceně šesti a sedmidenního skipasu je i večerní lyžování zdarma. Děti před dovršením šesti let věku v den zakoupení jízdenky lyžují zdarma v doprovodu dospělého lyžaře (Paket MALÉ DÍTĚ). Děti od 6 let do dovršení 12 let lyžují za dětské jízdné. Junioři od 12, a až do dovršení osmnácti let, mají stejně jako senioři nad 63 let, nižší cenu jízdného oproti dospělým. Zvýhodněné rodinné jízdné se vztahuje pouze na vlastní děti. Na webu resortu najdete tabulku s cenami rodinného jízdného. Slevy mají také organizované školní skupiny nad deset žáků, které předloží jmenový seznam s razítkem školy a uvedenou zodpovědnou osobou. Jednotlivá jízdenka na Černou horu stojí 160, na Portášky 100 Kč, Hnědý Vrch, Zahrádky 120 Kč, Javor, Smrk 80 korun. Při opakovaných jízdách raději využijte bodovou jízdenku. Časový zámek je u této jediné přenosné jízdenky pouze jedna minuta. Tím ji může využít více osob. Na turniketu vidíte, kolik bodů vám ještě zbývá. Zůstatek bodové jízdenky pod 25 bodů si můžete nechat dobít nebo vyplatit. Čipovou kartu zálohovanou padesáti korunami vrátíte v automatu nebo v pokladně. Vedlejší sezóna s levnějším jízdným trvá do 9. 12. 2016 a potom opět od 20. 3. 2017. Standard sezóna je od 10. 12. 2016 do 24. 12. 2016, od 2. 1. 2017 do 27. 1. 2017 a od 6. 3. 2017 do 19. 3. 2017. Top sezóna je od 25. 12. 2016 do 1. 1. 2017 a od 28. 1. 2017 do 5. 3. 2017.

Skibus – Ve SkiResortu ČERNÁ HORA – PEC jezdí několik skibusových linek. Skibus Červené páteřní linky na trase Janské Lázně – Svoboda nad Úpou – Horní Maršov – Velká Úpa – Pec pod Sněžkou jede patnáctkrát a zpět osmnáctkrát za den od 23. 12. do 19. 3. Zastavuje na všech autobusových zastávkách, celá trasa trvá maximálně 45 minut. Při nejvyšším odpoledním provozu je interval pouze 40 minut. Skibus Modré páteřní linky jezdí od 24. 12. do 19. 3. z Janských Lázní do Černého Dolu. Během dne můžete využít „rychlý“ skibus mezi zastávkami Hofmanky Express a Černým Dolem, se kterým přeprava z areálu do areálu trvá jen 10 minut. Skibus Žluté páteřní linky spojuje od 24. 12. do 19. 3. šestnáctkrát za den skiareál Černá hora s autobusovým a vlakovým nádražím ve Svobodě nad Úpou. Ve městě Pec pod Sněžkou jezdí další tři linky CITY BUS, první po trase hotel Horizont – Malá Pláň – Javor až do konce lyžařské sezóny. Druhá po trase dolní stanice lanovky Sněžka – autobusové nádraží – Javor a třetí Velká Pláň – Malá Pláň – Javor.

Lyžařské propojení Janských Lázní s Peci pod Sněžkou zvané SkiTour se osvědčilo. Od horní stanice Černohorského Expressu vás v intervalu 15 minut vyveze 300 metrů speciálně upravená rolba až pro dvacet lidí na nejvyšší bod trasy. Na lyžích sjedete tři kilometry do sedla pod Kolínskou boudou, kde nasednete do jiné rolby směřující k Pražské boudě. Odtud sjíždíte na sjezdovky v Peci. Pozdější návrat skibusem od stanice Javor trvá do Janských Lázní asi 35 minut. Služba je v ceně vašeho skipasu, v případě bodové jízdenky vám ubude 10 bodů. U řidiče rolby si mohou za 50 korun koupit jednorázovou jízdenku i běžkaři nebo pěší hosté.

Úpravu trati pro běžkaře zajišťuje SkiResort v celkové délce devadesát kilometrů. V návaznosti na lanovku Černohorský Express je pravidelně upravená sáňkařská cesta dlouhá tři a půl kilometru s převýšením 560 metrů. Saně si vypůjčíte přímo v budově dolní stanice kabinkové lanovky v Janských Lázních. V areálu ve Svobodě nad Úpou na Duncanu, na Černé hoře na Sportu 3, v Černém Dole a rovněž v Peci pod Sněžkou na Klondike 1 si na slalomové trati s časomírou můžete se svou školní nebo firemní skupinou uspořádat lyžařské závody. Nalyžované kilometry si podle čísla vašeho skipasu najdete na stránkách www.skiline.cz. Zároveň si výsledek porovnáte s denním průměrem ostatních lyžařů. Na denně aktualizovaných webových stránkách SkiResortu jsou informace o stavu běžeckých tratí, sjezdovky vám přiblíží webové kamery.

SkiResort ČERNÁ HORA – PEC, provozuje společnost MEGA PLUS, Janské Lázně čp. 265, PSČ 542 25, infolinka 840 888 229, e-mail: skiresort@skiresort.cz www.skiresort.cz

Jiří Matějů, profesor výuky lyžování

Petr Hynek, ředitel SkiResortu

Rudolf Czernin-Morzin, dvanáctěrák a osmnáctěrák, Špindlerův Mlýn, 1913

Portréty lesníků

Fotografie lesníků ze starší doby jsou vzácné. Při jejich třídění jsme objevili zajímavou skutečnost. Nejčastěji se dávali do fotoaparátu po úspěšném lovu. Jako by byl lov hlavní činností. Opak je pravdou, ulovení trofeje zvěře je natolik vzácným okamžikem, že si zaslouží pořízení fotografie. Opravdu velkého jelena krkonošský lesník uloví se štěstím párkrát za život, často jen jednou. Proto jsou fotografie s trofejí nejčastějším aranžovaným portrétem lesnického personálu. Před sto lety si hrabě Czernin-Morzin k úlovku kapitálního jelena objednal profesionálního fotografa z Trutnova, Vrchlabí nebo Špindlerova Mlýna. Jindy trofej zachytil alespoň místní amatérský fotograf, v Maršově například lékař Wenzel Lahmer. Po druhé světové válce byly fotoaparáty i materiál vzácností, přesto se několik snímků dochovalo. Vyprávění hajného z Malé Úpy Zdeňka Říhy osvětlilo život nové příchozích lesníků. První český polesný v Malé Úpě Josef Flégl měl k dispozici několik prázdných chalup, ale málo hajných. Když si jeden ze tří zlomil nohu, přemluvil na mysliveckém bále v Maršově Zdeňka Říhu, aby místo něho nastoupil. Mladý hajný nejprve bydlel se starším kolegou Karlem Rezkem na Niklově Vrchu v chalupě čp. 92 po rodině Wenzela Kirchschlagersa. V roce 1955 se odstěhoval do prázdné hájovny na Šimovy chalupy po rodině hajného Huberta Dixe. Stavby jelení zvěře vzrostly tak vysoko, že mohli lovit holou a mladé jeleny bez omezení. Polesný Flégl za jednu loveckou sezónu složil vedle holé pět větších jelenů. Stále to bylo málo a v šedesátých letech dosáhl počet jelení zvěře maxima. Do Krkonoš přijížděli lovečtí hosté, kteří za poplatek v doprovodu hajného lovili trofejové kusy. Při hledání vhodných jelenů si Zdeněk Říha uhnal silný zápal plic, až musel poslední hajný trvale žijící ve Lvím dole skončit. V roce 1964 nastoupil jako strážce národního parku na Rýchorách. Při jedné vycházce na Černou horu vyfotografoval s životním

Jaromír Czernin-Morzin, tři dvanáctěráci, 1928

jelenem respektovaného polesného Ladislava Berku, u kterého jako adjunkt kdysi začínal. Poslední tři ředitelé Krkonošského národního parku vzešli z řad předních lesnických osobností a zároveň respektovaných myslivců. Oldřich Lábek a Jiří Novák nás opustili předčasně, a protože jsme je dobře znali víme, že zážitky s jelení zvěří v Krkonoších patřily k nejhezčím v životě. Nejen zápisy z deníků loveckých chat dokládají, jak poctivě Oldřich Lábek přes dvacet let roznášel do nejdlehlších míst Lviho dolu zvěří prospěšnou kamennou sůl. Ještě jako polesný Malé Úpy se zasadil o zřízení první přezimovací obůrký východních Krkonoš na Červeném vrchu v roce 1979. Dnes je v českých Krkonoších uzavřeno v zimě v šestnácti obůrkách kolem pětadevadesáti procent jelení zvěře, což zásadně snižuje škody na lesních porostech. Nejoblíbenějším místem ředitele Jirky Nováka bylo říjiště na Stříbrném hřebeni, kde po mnoha návštěvách jen na „čumendu“ ulovil svého jelena. Stejně tak na konci jelení říje na hřebenech v prvních říjnových dnech uspěl v doprovodu znalce jelenů Josefa Jona současný ředitel parku Jan Hřebačka. V Dlouhém dole ulovil personálního jelena, jak označujeme paroží bez perspektivy dosáhnout v dalších letech nejvyšší kvality. Kdyby se uděloval Řád bílého jelena, první nositel by se v Krkonoších jmenoval Josef Tylš. Do revíru na Červeném vrchu mezi Velkou a Malou Úpou přišel v roce 1957 a letos odsloužil šedesátou sezónu péče o jelení zvěř. I v jednadesátém vypomáhá s krmením zvěře v přezimovací oboře na Pěnkavčím Vrchu, jejíž tradici před osmatřiceti lety zakládal. V létě opět sklídl zdejší louky, aby se nejkvalitnější seno v regionu dostalo do krmelců. Jeho revír měl 1100 hektarů a sahál od Křižovatky na vrchol Sněžky. Vždy úspěšně dovedl lovecké hosty ke správnému jelenu. Sám ulovil několik personálních a posbíral stovky shozů, třeba deset let v řadě od jednoho jelena. Povýšil vztah ke zvěři na životní poslání.

Oldřich Lábek, vidlicový desaterák, Lvi důl, 1981

Jiří Novák, korunový desaterák, Stříbrný hřeben, 1999

Josef Flégl, vidlicový desaterák, Malá Úpa, asi 1953

Ladislav Berka, dvanáctérák, Černá hora, asi 1974

Jeleni v Krkonoších

Ještě za Aichelburgů byla jelení zvěř ve východních Krkonoších vzácností. Jak se v revíru objevil trofejní jelen, hned uspořádali loveckou výpravu. Czernin-Morzinové z Vrchlabí koupili maršovské panství na konci roku 1882. Myslivost u nich měla prioritu, proto hned přijali podpůrná opatření. Uzavřeli celou honitbu vysokým plotem, začali pravidelně v zimě přikrmovat a několik let zvěř hájili. Stavby se brzy zvedly z jednotlivých kusů na tři stovky v zimním období, dorostli první jeleni s mohutným parožím. Stejně postupovali Czernin-Morzinové ve středních a Jan Nepomuk Harrach v západních Krkonoších. Jím založená tradice chovu jelení zvěře přetrvala dodnes. Jenže, krásná vysoká zvěř působí také velké škody okusováním pupenů malých stromků a loupáním kůry v mladých porostech. Proto se počty lovem udržují na přijatelném stavu. Holandská nadace FACE přispěla v devadesátých letech stovkami miliónů korun na obnovu imisemi zničených lesů a změnu druhového složení. Jedna z podmínek dotace vedla ke snížení stavu jelení zvěře o třetinu na optimální počet pět stovek kusů v české části Krkonoš. Takový je i současný stav, který nelze udržet jinak než výběrovým lovem. Jelení zvěř v Krkonoších nemá po staletí přirozeného nepřátele. Kdyby v národním parku lov skončil, od současných přibližně 250 laní by za pět let stoupl celkový počet jelení zvěře na 2 700 a za deset let na 14 500 kusů. Komerční lov tu již neprobíhá, podstatnou část ročního plánu odstřelu zvládnou místní lesníci, výjimečně doprovází rezortní kolegy. Povolení k lovu trofejového jelena dostanou nejčastěji při životním jubileu.

Správa KRNP pokrčila v poznávání jelení zvěře. Společný projekt s polským parkem prokázal, že v Krkonoších se dosud udržela geneticky výjimečně čistá forma původního jelena evropského. Významnou částí projektu

je telemetrické sledování vybraných kusů. Po usnutí dostali laně a jeleni na určitou dobu na krk obojek s vysílačem, takže se u pětaticeti kusů podařilo zmapovat jejich roční migrace v rozlišení hodin. Výsledky potvrdily mnohé předpoklady a přinesly řadu překvapení. Vedoucí laně se drží bez vyrušení lidmi v jedné lokalitě, jelen i mimo říji urazí velkou vzdálenost. Například tříletý jelen s číslem obojku 14099 se pohyboval na ploše 220 čtverečních kilometrů. Byl označený v obůrce na Rezku, přes Benecko se vydal do Špindlerova Mlýna, po hřebenech došel pod Sněžku, pokračoval Lvím dolem do Soviho sedla a sešel dolů do Karpacze. Po návratu zamířil přes Labský důl na hřebeny západních Krkonoš. Výsledky výzkumu slouží k nalezení rovnováhy mezi stavem jelení zvěře a ekosystémy národního parku.

Nevšední zážitek připraví každý rok v zimě Správa KRNP stovce návštěvníků. V rámci cyklu Nás učí příroda se mohou u lektorů přihlásit na půldenní akci Jelen lesní, seznámte se. Od poloviny ledna osmkrát každý pátek nebo sobotu do začátku března přejezdou terénním mikrobusem z Horního Maršova do Horních Lysečín a oborník Petr Vávra jim v přezimovací obůrce předvede krmení zvěře. Potom se všichni schovají do chalupy a šedesát jelenů i s dominantním dvanáctérákem přijde za chvíli vyžrat nejlepší kousky. Přiblíží se na pár metrů, ukázněnost hostů je nutná, i za plotem je to stále plachá zvěř. Po zajímavé podívané si účastníci vyslechnou povídání lektorky Kláry Máslové třeba o různorodosti jeleního paroží, proč se cení délka a členění výsad. Zmíni také nezbytnost a zákonitost lovu v národním parku. Jedna z nejzajímavějších nabídek Správy KRNP pro zvědavé hosty je oblíbená, proto vyžaduje včasnou rezervaci elektronicky nebo telefonem uvedeným na webu Správy KRNP v záložce akce pro veřejnost.

www.krnap.cz

Jan Hřebačka, nepravidelný dvanáctérák, Dlouhý důl, 2010

Josef Tyš, shozy osmnáctéráka, Červený vrch, 1986

Než přední český urbanista architekt Roman Koucký přistoupil ke zpracování nového územního plánu Horního Maršova a Pece pod Sněžkou, chtěl od nás jako jeden z podkladů přehled osobností kraje pod Sněžkou. Stejnou prosbu pro celé Krkonoše vznesl i dokumentarista Pavel Štingl, při přípravě scénáře nové hlavní expozice Krkonošského muzea ve Vrchlabí. Nemohli jsme jim žádnou ucelenou práci poskytnout. Jediným zdrojem je časopis Krkonoše, kde v letech 1968 až 2016 vyšly různé obsáhlé články o osobnostech kraje, i když rozeseté v 517 číslech. Jsou cenné i s vědomím, že do listopadu 1989 nemohly vzniknout výpovědi o všech zajímavých lidech a kvůli cenzuře u některých jen s omezeným obsahem. Výborná novinářka Eliška Pilařová nesměla v povídání o Bedřichu Horákově z Modrého dolu v únoru 1977 napsat o jeho předválečném působení třeba ve vojenské jednotce blízké prezidentu Edvardu Benešovi. I tak je skvělé, že svérázného horala vyzpovídala a Petr Chytrý při tom pořídil portrétní fotografie.

Zapsaný ústav Paměť Krkonoš jsme založili i pro uchování povědomí o našich předchůdcích. Připravili jsme cestu, jak získat, zpracovat, zařadit a zpřístupnit tisíce dokumentů z Krkonoš. Teď pro Paměť Krkonoš hledáme partnery a finanční zdroje. Úředníci vyřadili náš společný projekt z jedné soutěže o zajímavé peníze kvůli nepodstatné chybě polského partnera. Neúspěch oddálil důležitou profesionalizaci neziskového ústavu, vybudování dokumentačního střediska s archivem, a hlavně obsáhlé elektronické databáze, která se stane vzorem a motivací pro další vykořeněné regiony. Na malé prohry jsme zvyklí, protože věříme jako v mnoha jiných dokončených projektech ve zdárný konec. Jen mezi tím zemřou nevyzpytání pamětníci důležitých dějinných okamžiků, některé fotografie a písemnosti skončí v kontejneru s odpadem nebo lépe někde anonymně uložené bez zjištěného kontextu. Z regionu se odstěhují další mladí lidé, protože nedostali šanci vykořeněný domov lépe poznat a zamilovat si jej. Ale je to jen hrbol na dlouhé cestě, i s vaší pomocí nakonec unikátní databázi s desítkami tisíc snímků a stovkami tisíc dat vytvoříme. Jedním ze smyslů je uchování odkazu i vaší rodiny, která se otiskla do dění Krkonoš. Uložení vzpomínek a dokumentů zachová i památku vašich předků. Stejně cenné jsou informace z devatenáctého století jako z přelomových čtyřicátých a dnes již oparem zapomnění zastřených let padesátých a šedesátých. Jak odchází pamětníci z první poloviny 20. století, zachraňujeme informace o nově příchozích po roce

1945, i o době, kdy „hory patřily pracujícím“ nebo se staly nástrojem „normalizace“.

Setkání nad fotografiemi

Jáchym Fantura našel při opravě chalupy čp. 16 v Dolních Lysečínách ukrytý svazek fotografií a negativů. Před odchodem do Německa je zamaskoval majitel domu a zaměstnanec maršovské pily Franz Kneifel. Patřily jeho synu Alfredovi. Některé snímky jsou z Krkonoš, další z vojenského tažení do Sovětského svazu, které se četaři Wehrmachtu stalo v listopadu 1942 osudné. Využili jsme je v expozici Muzeum Vápenka v Horních Albeřicích a v dokumentu Pavla Štingla Jakou řečí mluví Pánbůh. Vedle života v Lysečínách několik fotografií zachycuje také obyvatele Boudy v Obřím dole. Pamětníci nepoznali kromě Franze a Alfreda nikoho dalšího. Až na jednom setkání s krajany ve Velké Úpě se představila Renata Kneifel jako švagrová Alfreda. Poprosili jsme ji o návštěvu v kanceláři, ale dva roky se nic nedělo. Mezitím častý host Krkonoš Josef Maršík z Prahy přivezl ukázat rodinné album s krásnými fotografiemi. Jeho otec během války vedl textilku firmy Sochor ve Dvoře Králové a s přáteli lyžaři několikrát získali propustku do Sudet. Při pobytu v Boudě v Obřím dole udělal pěkné fotografie. Krátce na to se ohlásila Renate Kneifel. Nejprve se poznala na fotografii švagra Alfreda, jak běží se psem Obřím dolem. Na snímku Josefa Maršíka označila členy rodiny – otce Ernsta Köhlera, maminku Annu rozenou Meergans, bratra Güntera i děvčata z Lysečín Elsu Mitlöchner a Marii Hübner. Potom se rozpovídala o svém dědovi Vinzenzi Meergansovi z Modrého dolu, tetě Heleně Jarské, která se provdala na Luční boudu za Emila Bönsche, o příbuzném výrobci lyží Franzi Mitlöchnerovi z Růžového dolu. Pár týdnů nato přijel opět Josef Maršík a doplnil otcovy fotografie o informace ze své strany. Z vlastních návštěv Pece vzpomíná na setkání s Krakonošem Jindřichem Buchalem Beneckým v hájovně Pecká samota nebo na sáňkování u boudy Máma, kam také s rodiči jezdil. Nyní při podzimních vycházkách jako znalý host vyhledává nejkřivější místa, naposledy si pochvaloval túru přes Biskupský chodník inspirovaný příběhem ve Veselém výletu. Díky zájmu a vstřícnosti lidí jako jsou Jáchym Fantura, Josef Maršík a Renate Kneifel se dozvídáme mnohé o minulosti našeho domova a můžeme získané poznatky předat dál. I k tomu přispěje započatá práce Paměti Krkonoš.

www.pametkrkonos.cz

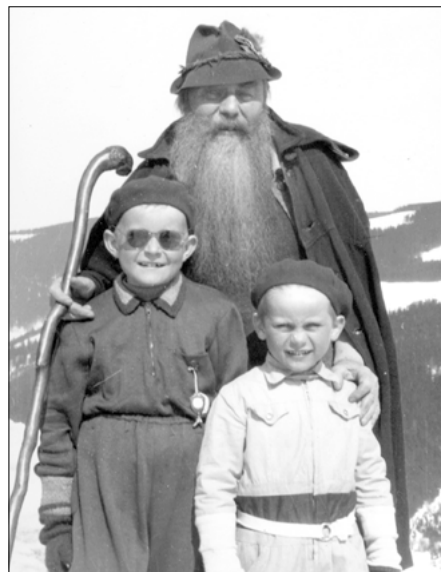
Renate Kneifelová
se poznala na fotografii z roku 1942

Rodina boudaře Köhlera
s lyžařskými hosty ze Dvora Králové, 1944

Krkonoš Jindřich Buchal
s Jirím a Josefem Maršíkovými, 1952

VESELÝ VÝLET[®]

ochranná známka

Sezónní noviny Veselý výlet, Temný Důl čp. 46, 542 26 Horní Maršov, tel. 499 874 298, e-mail: info@veselyvylet.cz, www.veselyvylet.cz, vydavatel/redaktor: Lenka, Miloslav a Pavel Klimešovi, jazyková úprava: Jarmila Klimešová, ilustrace: Květa Krhánková, fotografie: archiv vydavatelů, sazba: Tisk Ofset a.s. Úpice, tel. 499 881 171, tisk: Profi-tisk group s.r.o., Olomouc, překlad do němčiny: Hans-J. Warsow, překlad do polštiny: Andrzej Magala, uzávěrka: 13. 12. 2016, náklad: 50.000 kusů, z toho 27.000 kusů v české, 15.000 v německé a 8.000 v polské verzi. Máte-li zájem o zaslání vydání Veselého výletu (příště 48/léto 2017) poštou, pošlete spolu s adresou 40 Kč, jste-li z České republiky nebo 190 Kč, jste-li v cizině nebo si noviny objednejte osobně v informačním centru Veselý výlet v Temném Dole nebo v Peci pod Sněžkou.

Veškerá autorská práva vyhrazena!

S PRINCEZNAMI NA BÁLE

Od rakouských přátel Veselého výletu z rodu Czerninů jsme před šesti lety získali zajímavý soubor portrétních fotografií. Vznikl sice v Praze, ale při bližším pohledu mají vztah i k našim horám. První kabinetky, tedy fotografie na tenkém papíru podlepené tvrdým kartonem s vyraženým nebo natištěným logem ateliéru (str. 28), nebyly levnou záležitostí. I proto se před rokem 1880 nechali portrétovat především významné osobnosti, protože na to měly peníze. Kostýmovaný bál pořádali hrabě Valdštejn na Malé Straně roku 1877. Pozval knížete Františka Lobkowitze, aby účastníky vyfotografoval. Snímky zpracoval ateliér zvukného fotografa té doby Jindřicha Eckerta. Vznikl unikátní soubor, ale nejspíš by zapadl, kdyby neznámá ruka na druhou stranu devíti fotografií kdysi dávno nepoznamenala jména zachycených šlechticů i s jejich tituly. Tehdy se nastrojili do detailně provedených kostýmů třeba Eugen a Josef Czerninové, Leopold Thun, Zdeněk Lobkowicz, Jiří Dobřanský, Karel Schwarzenberg a mezi dámami třeba Anna Valdštejn, Marie Thun, Theresie Lažanská, Elisabetha Lobkowicz a mnozí další. Nás zaujaly především portréty nadepsané Rudolf Czernin a Hans Harrach, ve kterých jsme poznali majitele panství Vrchlabí a Jilemnice. V tak mladých letech jsme

pány z Krkonoš neznali. Podle rodokmenů šlechtických rodin i vizáže byl Jan Nepomuk Harrach ve svých devětačtyřiceti letech nejspíš nejstarším účastníkem. Doma měl již osm dětí s Marií z Lobkowicz. Proč se vypravil na bál určený mladé šlechtě? Už v roce 1870 ovdověl a vysvětlení jsme našli na skupinové fotografii krásných dam s motýlími křídly na zádech. Zleva seděla hraběnka Gabriela Deym, princezna Marie Hohenlohe, princezna Caroline Taxis, princezna Marie Theresie Thurn-Taxis a hraběnka Elisabetha Nostitz. Do roka se Hansi Harrach s jednadvacetiletou princeznou Thurn-Taxis oženil a měli spolu jediného syna Ernsta. Ovšem jeho linie vedoucí k dnes sedmáctiletému Ernstu Harrachovi zvanému Beppo je jedinou českou mužskou větví významného rodu. Rudolf Czernin po smrti své matky Aloisie v červenci 1907 mohl rozhodnutím císaře užívat jako majitel panství Vrchlabí a Maršov spojené příjmení Czernin-Morzin. Svou milovanou Emmu hraběnku Orsini-Rosenberg si vzal také roku 1878, jestli se poznali na stejném bále už náš soubor neprozradil. Jindřich Eckert se osvědčil, protože později pro Rudolfa Czernina nasnímal na velké skleněné desky řadu zajímavých míst v jeho krkonošském panství. To je příběh zpracovaných portrétů, které jsme vyjmuli z papírových obalů nejspíš po mnoha a mnoha letech.

Jan Nepomuk Harrach
na kostýmovém bále 1877

Marie Theresie Thurn-Taxis
stojí druhá zprava

Rudolf Czernin z Chudenic,
později Czernin-Morzin

V návaznosti na toto vydání sezónních novin připravila galerie Veselý výlet spolu s neziskovou organizací Paměť Krkonoš výstavu portrétů lidí s vazbou na kraj pod Sněžkou. Od šesti autorů jsme vybrali soubory portrétních fotografií pořízené v Krkonoších během života pěti generací. Fotografie pro každý soubor vznikly ve své době z jiných pohnutek a k jiným účelům. Vystavení připomene, jak krásné je uchování podoby každého člověka zachyceného v konkrétním okamžiku. Výstavu netvoří originály fotografií, ale vytištěné plakáty s mozaikou portrétů doplněných popiskou s datací, profesí nebo vazbou zachycené postavy k regionu. Každý z autorů má v jednom souboru vlastní autoportrét, jen podobenku Josefa Jeschke jsme zatím nenašli.

Wenzel Lahmer

Portréty vybrané na dva plakáty jsou kopírované ze skleněných negativů většinou formátu 13x18 centimetrů. Lékař Wenzel Lahmer původem z Mladých Buků si jako sedmadvacetiletý roku 1891 otevřel ordinaci v Maršově 4. Mnoho let byl jediným lékařem pro Maršov, Velkou a Malou Úpu, Albeřice a Lysečiny. Mezi trvalými obyvateli měl nejspíš první deskový fotoaparát a vytvořil několik stovek snímků včetně těch s uměleckou ambicí. Stylizované portréty rodiny a obyvatel východních Krkonoš tvoří skoro polovinu jeho dochované práce. Do prvního vystaveného souboru patří autorovi nejbližší, které se podařilo identifikovat. Druhý plakát zachycuje většinou neznámé lidi podle ustrojení různého postavení, jejichž tváře jsme z negativů „vytáhli na denní světlo“ po více než sto letech.

Josef Jeschke

Komerční ateliéry bývaly v Trutnově, Svobodě nad Úpou a ve Velké Úpě blízko kostela. Jistě otvíraly i v neděli, kdy k fotografování zašli po mši svátečně ustrojení lidé. Před sto lety bylo focení výjimečnou událostí, jak je patrné z výrazu a upravenosti portrétovaných osob. Josef Jeschke se narodil v září 1877 v Černém Dole, první ateliér otevřel ve Svobodě nad Úpou roku 1904. Po osmi letech portrétování si v Kostelní ulici postavil na opuštěné parcele nový dům čp. 9. Ateliérem prošli v prvních třiceti letech 20. století snad všichni obyvatelé údolí Úpy při svatbách, životním jubileu nebo narození potomka. Nechali se vyfotit před odchodem do války či za prací nebo kvůli podobence věnované na památku. První kabinetky měly tisk na přední i zadní straně, později Jeschke užíval k označení své práce tlačnou suchou pečeť. Zajímavým poznávacím znakem mnoha jeho portrétů je ledabyly naaranžovaná kožešina z nějakého chlupatého zvířete.

Ateliéry pod Sněžkou

Portréty se Sněžkou za zády vznikaly nejpозději od roku 1894 v nadmořské výšce 1400 metrů. Vedle Obří boudy stály až tři ateliéry. Adolf Hartmann provozoval největší, jeho součástí byl i kadeřnický salón, aby se dámy před focením mohly upravit. Dalšími autory jsou Fritz Goebel a Walter Kleeberg, všichni ze slezské strany hor. Dřevěné letní ateliéry měli těsně u hranice na domovské německé půdě, aby sem zašli hosté i z české strany. Fotografie z ateliérů pod Sněžkou se zachovaly i v albech místních obyvatel, kteří při cestě kolem Obří boudy využili v horách vzácnou příležitost získat vlastní fotografii. Hosté se fotili cestou nahoru, při návratu po nejméně dvou hodinách měli připravené snímky na tvrdším papíru. Většina je opatřená datumovým razítkem ateliéru, některé prošly poštou. Počasí nehrálo roli, protože se nefotografovali se skutečnou Sněžkou, ale uvnitř před malovaným plátnem. Fotografové je museli aktualizovat s přibývajícím stavbami na vrcholu i kolem Obří boudy. Vystavené dva soubory ze sbírky Veselého výletu jsou z období 1895–1930. Zachycují jednotlivce a častěji malé skupiny, protože větší plátno téměř zakrývaly (viz též VV 38/2012). Když se turisté do ateliéru

nevešli, zorganizoval fotograf focení venku se skutečnou Sněžkou jako v případě osmdesáticenné německé vojenské kapely v létě 1910.

Václav Novák

Mistr portrétní spolupracoval se spisovatelkou a sběratelkou orální historie Marií Kubátovou. Dávala mu tipy na zajímavé lidi z Krkonoš, řadu snímků potom použila ve společných knihách. Podstatnou část produktivního věku Václav Novák prožil v totalitě a jako mnozí slušní a v názorech pevní lidé byl perzekuovaný. Nemohl si zvolit fotografickou tvorbu jako hlavní povolání, pracoval v hradeckém podniku Fotochema jako laborant. S manželkou Libuší vyjžděli šedesát let z Jaroměře do Krkonoš na motorce, později aerovkou či moskvičem. Aby vypíchl typ člověka, nejprve nechal vybraného vyprávět, hledal gesto, atribut, příhodné světlo. Když nastala správná atmosféra, udělal komponovaný portrét. Někdy k tomu potřeboval několik návštěv. Pod finální fotografií výstižnými větami často zapsal zajímavý příběh, který během práce vyslechl. Z východních Krkonoš portrétoval třeba dřevaře Reimunda Sagassera, hospodáře Franze Tippelta, nosiče Helmuta Hofera či lékařku Ludmilu Jezberovou. Do dvou souborů jsme díky vstřícnosti paní Libuše mohli z manželovy pozůstalosti zařadit vedle horalů také portréty osobností jakými byli například lesník a historik Theodor Lokvenc či první náčelník Horské služby Otokar Štětka.

Bohdan Holomíček

Je fotografem náhodných situací, divadla, radosti i smutku lidí, proměny krajiny, prostě z volné ruky snímání života, jak dokládají jeho snímky na současné výstavě v pražské galerii DOX. V polovině devadesátých let Bohdan vytvořil trochu překvapivě soubor ateliérových portrétů. Před velkoformátovou kameru posadil mnohé z návštěv, které k němu v Janských Lázních zavítaly. V jeho dvou souborech je třeba koledník s pomlázkou Norbert Tippelt – vnuk hospodáře Franze Tippelta, fotograf Jiří Havel, lékař Miroslav John z Pece, první dáma Olga Havlová z nedalekého Hrádecku, místní páter Jan Rybář, děti ze sousedství nebo Luděk Jirásek z okresního archivu.

Pavel Klimeš

Vlastní soubor fotografií pamětníků a osobností vzniká již několik desetiletí také pro archiv Veselého výletu. Na výstavě jsou tři námětově různé cykly. První plakát zachycuje vyzpovídání pamětníky. Například Anna Hanková se starou pivní lahví z maršovského pivovaru z doby působení jejího dědečka Josefa Hanke. Helena Nowak rozená Kühnelová na fotografii poznala svého otce, který byl kočím i pro doktora Lahmera. Disidentka z Malé Úpy Dáda Fajtllová vzpomíná na poslední setkání s Václavem Havlem. Úzce zaměřený soubor Czerninové vzniká průběžně při návštěvách členů šlechtického rodu, který se výrazně zapsal do historie Krkonoš. Rodáci a jejich potomci, kteří už neměli možnost se tady narodit, ale stále svůj původ spojují s našim krajem, jsou zachyceni u zelených kachlových kamen v prvním poschodí zámku v Horním Maršově. Vinzenz Czernin v minulém roce nečekaně zemřel, jeho fotografie připomíná návštěvu rodiny v Krkonoších v roce 2010. Soubor Lidé z Pece ukazuje hospodáře, chlapy z Horské služby, boudáře, lanovkáře, lyžaře a další místní lidi různých profesí a postavení, jak je vedle jména a data pořízení uvedeno v popise.

Výstava je i pobídkou a návodem pro ostatní, aby neváhali portrétovat své blízké, spolupracovníky, sousedy, návštěvy vzácné i jen zdánlivě běžné. Věříme, že povedené portréty s popiskami se jednou dostanou do databáze Paměti Krkonoš. Taky jsme rádi, že se na výstavě vedle sebe potkávají bývalí a současní obyvatelé kraje pod Sněžkou, zachycení na fotografiích i osobně.

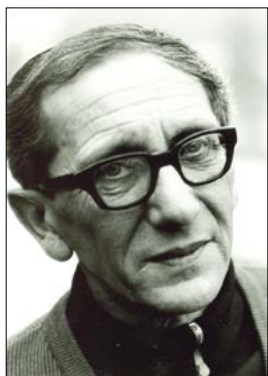

Galerie Veselý výlet v Peci pod Sněžkou
vás zve na výstavu fotografií

PORTRÉTY Z KRKONOŠ

od autorů tvořících v rozpětí 115 let
Wenzel Lahmer, ateliér Josef Jeschke,
ateliéry pod Sněžkou, Václav Novák,
Bohdan Holomíček, Pavel Klimeš

denně od neděle 15. ledna
do pátku 9. června 2017

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET GALERIE - SMĚNÁRNA

v Temném Dole v Horním Maršově, tel.: 499 874 298

v Peci pod Sněžkou, tel.: 499 736 130

e-mail: info@veselyvylet.cz

www.veselyvylet.cz

denně 8.30 - 18.00

Portréty lidí z Krkonoš vytvořily nejstarší ateliéry v Trutnově, Janských Lázních, Vrchlabí, Špindlerově Mlýně, Hostinném, Svobodě nad Úpou, Jilemnicí a ve Vysokém nad Jizerou.

